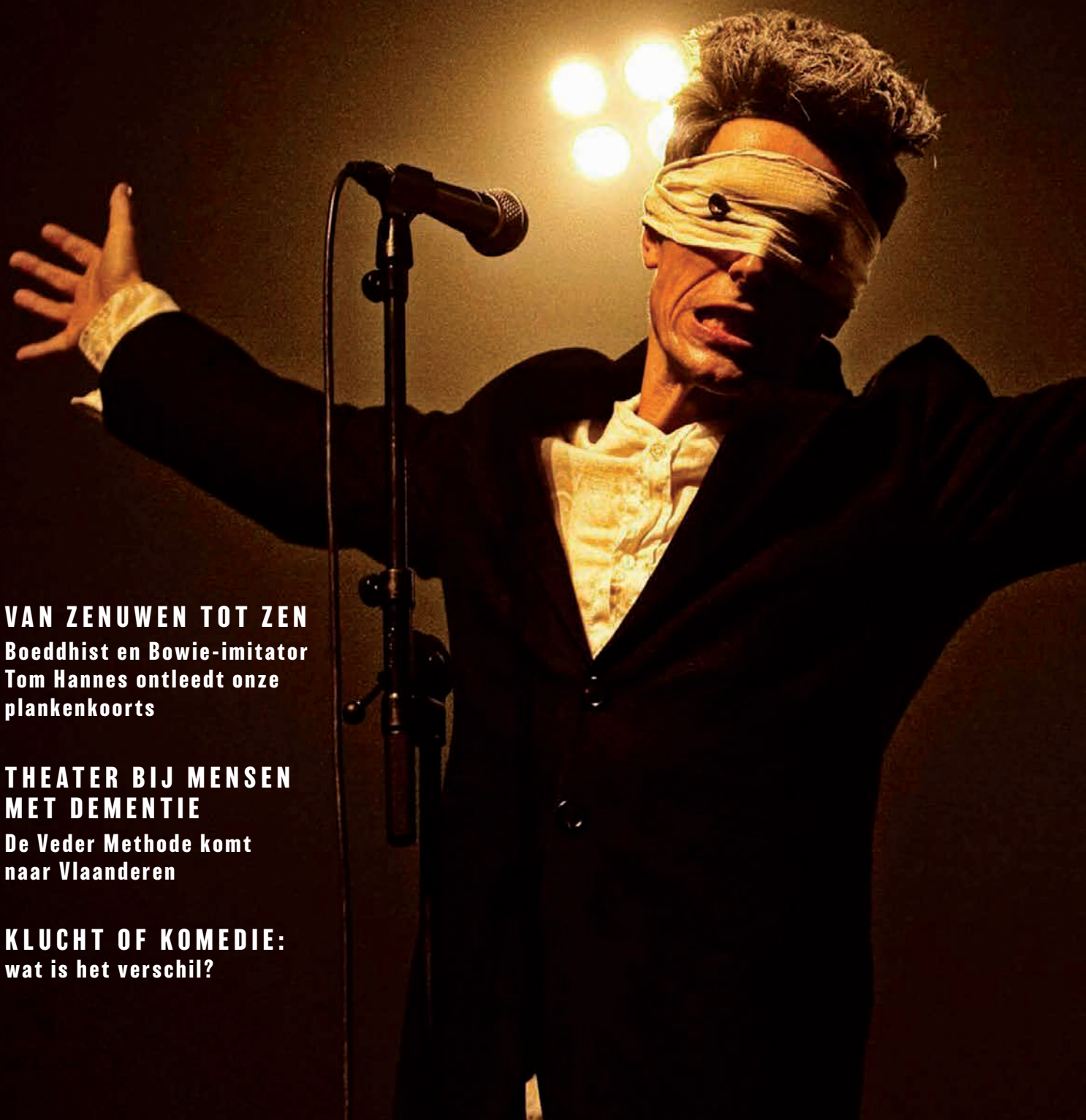

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater

VAN ZENUWEN TOT ZEN
Boeddhist en Bowie-imitator
Tom Hannes ontleedt onze
plankenkoorts

**THEATER BIJ MENSEN
MET DEMENTIE**
De Veder Methode komt
naar Vlaanderen

KLUCHT OF KOMEDIE:
wat is het verschil?

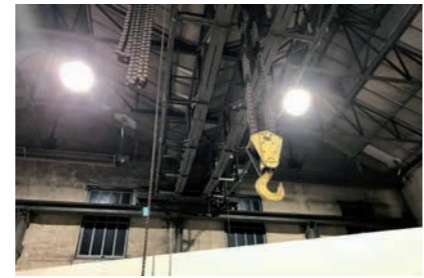
INHOUD

- 3 Edito
- 14 Het Pleidooi
- 17 De Souffleurs
- 28 Column
- 29 Repertoire
- 31 Cast & crew

- 4 **Je kunt pas met zenuwen omgaan als je ze verwelkomt**
Boeddhist Tom Hannes over plankenkoorts
- 9 **Help! Een massaproject!**
Aflevering 2
- 10 **De Veder Methode komt naar Vlaanderen**
Theater als contactmethode bij mensen met dementie
- 12 **Wat ik zelf doe, doe ik beter!**
Waarom de auteur beter (niet) zijn eigen stuk regisseert
- 15 **Aan de deur, telefonisch of online?**
Op zoek naar het beste ticketsysteem
- 18 **Een sterke band maakt een mooie foto**
Kunstenaars uit de coulissen: de scènefotograaf
- 20 **Film je stuk**
Je voorstelling op het kleine scherm: hoe pak je dat aan?
- 22 **Rollenspel met de therapeut**
Dramatherapie zit in de lift
- 24 **Kwantiteitstheater**
Wat zijn de toppers uit de Theaterbib?
- 25 **Klucht of komedie?**
Een weg uit de spraakverwarring
- 26 **Wist je dat? S.O.S. Piet**
Over wanneer piemels op de scène hoge toppen scheren

4

9

10

22

26

© Michiel Devijver

EDITO

Therapeutisch met theater

Laatst interviewde ik een theatermaker die een emotionele persoonlijke gebeurtenis in een voorstelling wou verwerken. Drie keer vroeg hij me te schrijven dat zijn stuk zéker geen therapie was, twee keer noemde hij zijn maakproces therapeutisch.

Een contradictio in terminis? Misschien. En toch is die schijnbare tegenspraak best begrijpelijk. Natuurlijk wil een theatermaker dat het effect van zijn werk zijn persoonlijke verwerkingsproces overstijgt - in die zin mag het nooit samenvallen met therapie. Maar dat theater therapeutisch kan zijn: dat zal niemand ontkennen.

In dit magazine bieden we je een kijkje in de wereld van dramatherapie, een tak binnen creatieve therapie die bij uitstek illustreert wat theater voor een mensenleven kan betekenen. In een andere rol stappen is niet alleen spannend en plezierig, zo weet de dramatherapeut: voor iemand die in een beperkend rolpatroon vastzit, is het ronduit bevrijdend om een stem te geven aan andere deelpersonages van zijn identiteit. (Zo bekeken kunnen ook regeringen wel wat dramatherapie gebruiken.)

Bij zenboeddhist en auteur Tom Hannes heeft het rollenspel net zo'n therapeutisch effect. In dit nummer legt hij uit waarom mensen en acteurs maar beter verschillende stemmen in zichzelf kunnen erkennen. Zelf geeft hij op het podium een stem aan excentrieke zangers zoals David Bowie, David Byrne en Lou Reed. In zijn gesprekspraktijk helpt hij dan weer andere artiesten om plankenkoorts de baas te kunnen. Zijn tip? Duw je zenuwen niet weg, erken ze.

Ons magazine heeft voor het eerst sinds lang geen vast thema, maar als we één lijn willen uitlichten, heet die toch 'mentale gezondheid'. Naast therapie en plankenkoorts maken we immers ruimte voor de Veder Methode, een manier om via theatrale prikkels contact te maken met ouderen met dementie. De methode helpt hen zich in te leven, een groter zelfvertrouwen op te bouwen en even in het nu komen. Wij laten jullie nu al eens kennismaken, OPENDOEK rolt de Veder Methode volgend jaar uit in Vlaanderen.

GILLES MICHIELS
Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine

"Ieder kind is een kunstenaar. De moeilijkheid is er een te blijven als je groot wordt."

(Pablo Picasso)

**OPENDOEK WENST JE
VEEL SPEELPLEZIER IN 2020!**

OPENDOEK
PASSIE VOOR
THEATER

© Johan Wynants

OPENDOEK
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:

Redactieadres: OPENDOEK - Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 - redactie@opendoek.be - www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Hoofdredacteur: Gilles Michiels
Eindredactie en coördinatie:
Bianca De Wolf & Stefaan Deleecq
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un'dercast - Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: © Michel Hakim - Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar - Oplage: 16.550 ex.
ISSN NR 1377/9478 - Volgend nummer: december 2019

© Anneleen van Kuyck

VOLGENS BOEDDHIST TOM HANNES OMARM JE DE PLANKENKOORTS MAAR BETER

“Je kunt pas met zenuwen omgaan als je ze verwelkomt”

STEFAN DELEECK & GILLES MICHIELS

Op het podium imiteert hij David Bowie, David Byrne en Lou Reed, in zijn boeken schrijft hij over zenboeddhisme en in zijn gesprekspraktijk begeleidt hij “artiesten en gewone mensen”. Tom Hannes is kortom een ervaringsdeskundige als het gaat over stress en plankenkoorts. “Met je hele lijf op een podium staan terwijl je bekeken wordt: dat is een onnatuurlijke positie.”

Je rekent zowel acteurs, artiesten als kunststudenten tot je cliënteel. Is er een centrale vraag waarmee zij naar jou komen?

Tom Hannes: “Heel vaak constateert een cliënt dat ‘het’ niet werkt. Wat is ‘het’? Waarom slaagt iemand er niet in om zich op zijn gemak te voelen op een podium? De één zal opgegroeid zijn met het idee dat hij een superster moet worden. Zo’n acteur heeft een compleet ander verhaal dan iemand die aan het conservatorium begon zonder dat iemand ooit in hem geloofde. Wat betekent het dan voor iemand om te mislukken op een podium? Er is iets wat je tegenhoudt om je op je gemak te voelen, je weet niet

wat, je wordt bang van die angst en dan ben je vertrokken. Dat is het basispatroon: waarmee het precies gevuld is, moeten we uitzoeken.”

Maar er zijn toch specifieke kenmerken die terugkeren?

—
“Met je hele lijf op een podium staan terwijl je bekeken wordt: dat is een onnatuurlijke positie. We doen het al tienduizenden jaren, we zijn eraan gewend. Maar het angstcentrum van ons brein is nog altijd gericht op een situatie waarbij we in een stam leven. Wat doe je als er een leeuw of mammoet op je afkomt? Je staat op een podium, met onnatuurlijk fel licht in je ogen. Je moet iets vertellen wat niet van jou is, of op z’n minst fictief, er zijn veel mensen naar jou aan het kijken, mogelijks recensenten, dus het kan gevolgen hebben voor je reputatie, je carrière, ... Alles gaat in het rood. Ons angstcentrum begrijpt die situatie niet, dus het zegt: ik denk dat er een mammoet op je afkomt. Alleen vertaal je dat dan in: nee, ik ga het niet kunnen, wat zullen mijn ouders of de kranten zeggen? Het is uitermate ongewoon voor ons systeem om daarmee om te gaan.”

Hoe komt het dat toch de neiging bestaat om de mammoet in de ogen te kijken? Acteurs lopen niet weg, integendeel.

—
“Het is voor elke mens interessant om gezien te worden. We halen ons recht van bestaan in grote mate uit de blik van de ander. Dat publiek is vanaf de puberteit een redelijk gevormd geheel, maar in het zelfbeeld dat daaruit voortvloeit, sluipen ook kwetsuren, bijvoorbeeld als je ouders altijd negatief zijn geweest. Daarnaast is beroemdheid in onze cultuur een manier om sociaal prestige te verwerven. Het belang en de mogelijkheden van persoonlijke roem zijn vandaag zo uitgebreid dat we er zowel verschrikt als gefascineerd door zijn. Zoals een konijn naar een lichtbak staart, zo staan we op de planken.”

Twee kopjes koffie

Gebruik je vooral meditatie om je cliënten met plankenkoorts te leren omgaan?

—
“Toen ik begon met deze praktijk, vermoedde ik dat mijn cliënteel voornamelijk zou bestaan uit mensen die geïnteresseerd zijn in zen. Maar dat blijkt goed mee te vallen en ik werk alleen met meditatie als mensen daar expliciet om vragen. Ik heb een achtergrond als zenboeddhist, maar dat wil niet zeggen dat iedereen die hier langskomt aan het mediteren moet slaan.”
“De meditatie die ik beoefen, hoeft me overigens niet per se rustig te maken, maar staat me toe om te kijken naar wat er allemaal in mij speelt. We leven in een tijd waarin de normaalste emoties worden gezien als een probleem. Plankenkoorts mag er nochtans zijn: natuurlijk ben je zenuwachtig, want het kán mislukken en

dan zúl je afgaan. Je zou voor minder bang zijn. Maar als je die zenuwen niet erkent, word je zenuwachtig van de zenuwen zelf en kom je in een loop terecht. Ik probeer mijn zenuwen dus te verwelkomen en ermee om te gaan. Ik voel ze gieren, ik herken de gedachten en ik spreek mezelf toe dat ik klaar ben om mijn werk te gaan doen.”

Je hebt zenuwen natuurlijk ook nodig om te presteren: er is een dunne lijn tussen een remmende faalangst en een stimulerende drive.

—
“Faalangst is meer dan de angst om te falen, het is blokkeren omdat je iets perfect wil doen. In plaats daarvan helpt het om met grote interesse en mildheid te kijken naar wat er verkeerd kan gaan. Er zijn nummers die mijn band al tien jaar speelt en waar ik als zanger elke keer opnieuw de mist inga. Als ik begin aan zo’n show, denk ik niet langer dat ik geen fout mag maken - ik stel mezelf eerder de vraag: wanneer zal ik mijn eerste fout maken? Als ik ze dan effectief maak, valt de plankenkoorts vanzelf weg, want perfect wordt het toch niet meer.”

*“We halen ons recht van
bestaan in grote mate uit
de blik van de ander.”*

Tom Hannes als David Bowie © Michel Hakim

“Als je je zenuwen niet erkent, word je zenuwachtig van de zenuwen zelf en kom je in een loop terecht.”

Veel acteurs hebben een ritueel voor ze de scène op moeten. Is een ritueel dat je kunt aanraden?

“Het heeft geen zin om iemand een ritueel op te dringen. Stel jezelf de vraag: is er al een ritueel, iets wat je altijd doet? Drie keer naar het toilet gaan, yoga-oefeningen, veel langer dan nodig met je schmink bezig zijn of twee kopjes koffie drinken? Doe dat eens langer, zet het mee in je planning. Geef die duivel de erkenning: ja, daar ben je weer, ik herken je, doe maar mee, je maakt hier deel van uit.”

Tom Hannes © Michel Hakim

“Je kunt twintig minuten ijsberen en uitroepen ‘Waarom doe ik dit?’, maar er is een groot verschil tussen daaraan overgeleverd zijn en het inzetten als onderdeel van je voorbereiding. Als je het tweede doet, wordt het een ritueel, en rituelen waren altijd al een goed hulpmiddel om stand te houden in een bedreigende, chaotische wereld. Die kunst hebben we grotendeels verloren.”

Heb je zelf een ritueel voor je het podium opgaat?

“Ik wist dat die vraag zou komen. *(lacht)* Mijn lichaam heeft zo zijn eigen manier om met stress om te gaan. Voor een tournee ben ik - letterlijk - elke keer ziek. Keelontsteking, hoofdpijn, alles. De eerste jaren dacht ik: moet dat nu altijd opnieuw? Maar mijn bandleden hadden de functie ervan sneller door dan ik. Intussen is het een running gag geworden: ‘Ben je ziek, Tom? Dan is het goed!’ *(lacht)* Nu verwelkom ik dat en voel ik er zelfs een zekere blijmoedigheid bij. Zondag moet ik spelen en ik krijg sinusitis? Oké, op rituele wijze maakt mijn lichaam zich klaar.”

David Bowie

Je laatste theatervoorstelling dateert van twee decennia geleden. Sindsdien sta je wel op het podium als imitator van David Byrne, Lou Reed of David Bowie. Vanwaar die interesse?

“Een vriend en ik zijn al grappend begonnen met het imiteren van Talking Heads. Inmiddels hebben we een vijftienkoppige band, met onder meer acteurs als Robbie Cleiren en muzikanten van de Fixkes, en treden we al zo’n tien jaar op. Ik ben eigenlijk geen zanger, heb ook niet één zangles gevolgd. Ik ben zo’n frontman die altijd aan de bassist moet vragen wanneer hij moet invallen. Eigenlijk is wat ik doe een rol spelen. Ik heb Bowie wel zitten bestuderen op YouTube en via interviews, maar zijn enige platen die ik bezit zijn *Greatest Hits 1* en *Greatest Hits 2*. *(lacht)*”

Nochtans vertoon je opvallende gelijkenissen met Bowie. Ook hij was ooit zenboeddhist en zijn acts waren even theatraal, want hij verschool zich als zanger achter meerdere personages.

“Inderdaad, we hebben de echte David Jones, zoals hij heet, nooit gekend. Ik denk dat hij ook heel nerveus was. Als je oude beelden ziet, zie je iemand die zich niet op zijn gemak voelt op het podium. Hij kon niet dansen. Hij heeft zich dus iets artificieels eigen gemaakt, of kon alleen maar bewegen als hij in een bepaalde rol zat. Overigens, dat ik tijdens de concerten een pruik draag, helpt ook wel om minder zenuwen te hebben. Ik zet die pruik drie kwartier voor de voorstelling op mijn hoofd en dan verdwijnt Tom. Ik val nooit uit de rol, ook in de bindteksten niet: bij Bowie vertel ik mopjes, bij Lou Reed scheld ik anderen uit. We proberen hen zo goed mogelijk te imiteren en toch lichtjes te karikaturiseren: zo wordt het theater.”

Je laatste boek heet ‘Leven in het nu’. Theater is bij uitstek actuele kunst. Kan het ons iets vertellen over hoe we omgaan met dat nu?

“De titel van het boek is verwarrend. Te vaak hebben we het idee dat we niet aan later of vroeger moeten denken: sta in het nu en alles komt in orde. Ik reageer nogal allergisch op die stelling. Ik wilde dus niet het zoveelste boek schrijven met die boodschap, maar - zoals de strijdende Hercules op de cover - het nu zien als iets verschrikkelijk ingewikkelds. Ik wilde onderzoeken wat we heimelijk van het nu verwachten en waar die verwachtingen vandaan komen.”

“Via meditatie en het boeddhisme heb ik mezelf leren zien als een ruimte waarin allerlei dingen tegelijkertijd gebeuren, eerder dan één ding te zijn. Ook als acteur kun je jezelf zien als een ruimte van aandacht of gewaarzijn, waarin je niet alles moet gebruiken wat er plaatsvindt. Acteren is, zeker voor clowns of in het improvisatietheater: iets opmerken en meteen beslissen of je daarop ingaat of niet. Als je dat doet, is de ruimte of de situatie al veranderd: wat gebeurt er dan? In die zin zou je een acteur een meditatieve ruimte kunnen noemen.”

© Anneleen van Kuyck

“David Bowie kon alleen dansen als hij in een bepaalde rol zat. Dat herken ik wel: een pruik dragen tijdens concerten helpt mij ook om minder zenuwen te hebben.”

Een centraal gegeven in je boek is ‘flinterdunheid’: toont het rollenspel dat theater is niet ook hoe flinterdun en fluïde onze identiteit is?

“Ik krijg weleens klanten die hier komen omdat ze zich schuldig voelen, bijvoorbeeld als ze in rouw zijn en toch blijdschap ervaren. Maar wat als je jezelf als een ruimte ziet waarin meerdere dingen simultaan kunnen bestaan? Dan kun je wél oprecht rouwen en vreugdevol zijn over pakweg een lekkere koffie.”

“Dat model is ook voor acteurs inzetbaar, zo leerde ik van mijn vrouw kennen *(actrice Kyoko Scholiers, red.)*. Als acteur is het belangrijk om een subtekst voor je personage te zoeken, die niet per se uitlegt waarom iemand zo ver is gekomen, maar aangeeft dat iemand zoveel meer is dan die ene rol. Zelfs een personage dat door en door slecht is, kan tegelijkertijd heel goed voor zijn hamster zorgen. Je krijgt fantastisch theater als je personages ambigu zijn. Op dit moment voel ik me zowel rustig als nerveus: dat kán.”

© Anneleen van Kuyck

Tom De Strever

In je praktijk maak je gebruik van voice dialogue. Die techniek leunt dicht aan bij theater.

“Wanneer we in onszelf verschillende stemmen herkennen - personages of deelpersoonlijkheden die elkaar in de haren vliegen, tegenspreken of versterken -, biedt voice dialogue een methode om die stemmen uit te zetten. Alle stemmen hebben het beste met je voor, maar ze hebben niet altijd de nodige info om ervoor te zorgen dat ze ook het beste verwezenlijken. Het omarmen van eender welke stem die in je spreekt, of het nu frustratie of faalangst is, werkt verhelderend.”

“Een volgende stap is dat je die stemmen letterlijk met elkaar laat spreken.

(richt zich naar een ingebeelde stoel)

Tom De Vermoede: Beste Tom De Strever, het mag gaan minderen. *(gaat op een andere stoel zitten)*

Tom De Strever: Beste Tom De Vermoede, het is natuurlijk niet de bedoeling dat je uitgeput geraakt, maar als we alleen naar jou luisteren, komen we nergens.

Tom De Vermoede: Dat is niet waar. Denk jij dat je ergens komt als je nooit even rust neemt?

Tom De Strever: Misschien klopt dat, maar beste Tom De Vermoede, ik ben eigenlijk heel bang van jou.”

“Zo kun je jezelf verrassen: ben ik zo’n strever omdat ik bang ben dat ik ga stilvallen? Is dat risico er echt? Zo nee, dan kan ik stoppen met streven! Hier komen acteren, zenmeditatie, aandachtsmeditatie, therapie, gestaltpsychologie en *voice dialogue* samen. In deze praktijk hebben al mensen achter de kapstok gestaan, achter of onder een stoel gezeten, ... Een Vlaming zal niet gemakkelijk in zo’n methode meestappen, maar als je iemand zover krijgt, is het erg ontroerend.”

“We kijken vandaag zowel verschrikt als gefascineerd naar persoonlijke roem. Zoals een konijn naar een lichtbak staart, zo staan we op de planken.”

Wanen cliënten zich niet al snel in een performance bij voice dialogue?

“Wel, het is het moeilijkste met acteurs. *(lacht)* Als acteur ben je het gewoon om rollen te spelen, je laat je dus minder gemakkelijk verrassen. Maar ook de acteur in jou is slechts een stem, een deelaspect. *(imiteert schoolmeester)* Bij *voice dialogue* mag de acteur meedoen, maar alle andere kindjes mogen ook meedoen. Is dat goed, acteur? Oké, dan kunnen we beginnen!”

© Kurt Velghe

HELP! EEN MASSAPROJECT!

KURT VELGHE

Vroeg of laat komt iemand van je vereniging op de proppen met een idee voor één of ander ‘zot’ project. Zo’n project waarvan iedereen zegt: “Help! Dat kunnen we niet!”. Kurt Velghe werkt met vijf gezelschappen aan de massaproductie ‘R.U.R.’, waarvan de première gepland is eind 2020. In deze reeks gidst hij je langs de vragen, uitdagingen en ervaringen van zo’n helse onderneming.

We zijn alweer twee vergaderingen en minstens evenveel mogelijke obstakels verder. Het is nu van het grootste belang dat we weten hoeveel zo’n productie kost. Gelukkig heeft onze productie leider kaas gegeten van de opmaak van een begroting, dankzij ervaring in de professionele theatersector. De begroting die hij maakte, voorspelt zo’n 45.000 euro. Je kunt je voorstellen dat wij bijna van onze stoel vielen toen we het hoorden. De huur van de zaal is een serieuze hap uit het budget, evenals die van podiumstukken, tafels, stoelen...

Ik trok dus alweer mijn stoute schoenen aan en ging samen met de productie leider op zoek naar steun bij de gemeente Zwevegem. Ik zou onze zaak bepleiten bij de burgemeester. Mijn argumenten? Ik benadruk dat dit project voor de gemeente een vorm van citymarketing kan zijn. We willen spelen in de Zwevegems erfgoedsite Transfo en overstijgen de werking van de verschillende gezelschappen door ons te verenigen en door andere Zwevegemaars bij ons project te betrekken. Zal dat volstaan? Het is nu bang afwachten of de gemeente ons zal steunen. Ook ons subsidiedossier om bovenlokale subsidies te verkrijgen is ingediend.

Ondertussen maken we een sponsordossier op. In onze queeste om middelen te vergaren voor ons project, kijken we eerst naar de grote sponsors. Dat doen we omdat veel bedrijven nu hun begroting opmaken voor volgend jaar en dus ook de grotere sponsorbudgetten vastleggen. We spreken belangrijke bedrijven uit de streek aan en beloven hen twintig tickets om eventueel te verdelen onder hun werknemers. Volgend jaar volgen dan de kleinere sponsors.

ONMISBARE MENSEN

De begroting is één ding, maar ondertussen mag ook de rest niet stilstaan. We hebben al heel wat medewerkers, maar om alle functies in te vullen, zoeken we nog technisch onderlegde mensen om te helpen bij decoropbouw, een twintigtal figuranten en een co-regisseur. Daarvoor plaatsen we zoekertjes in lokale magazines en op sociale media. Om de betrokkenheid van de medewerkers te vergroten en hen niet in het ongewisse te laten over ons project, organiseren we in januari een eerste infovergadering, waarop wij als stuurgroep de stand van zaken toelichten.

IDEEËN VOL RISICO

Tijdens het schrijven komt het creatieve proces op gang. De ideeën die door onze hoofden schieten, leggen we voor aan de mensen van de techniek. Sommige ideeën worden omarmd, andere blijken onuitvoerbaar. Ons decor met drie verdiepingen blijkt bijvoorbeeld net wat te riskant. Een ander idee – werken met drones – is te gevaarlijk voor acteurs en publiek.

Ondertussen bezochten we ook voor de tweede keer de zaal waarin we spelen. De decorontwerpers waren aanwezig en werken nu een eerste ontwerp uit. De zaal werd ook opgemeten en aan een grondige inspectie onderworpen. Conclusie: zonder versterking spelen is niet mogelijk. Microfoontjes zijn de oplossing, maar die kosten natuurlijk opnieuw een smak geld. Bij onze groep is er wat terughoudendheid – voor sommigen zou het de eerste keer zijn dat ze met microfoontjes spelen.

Kortom, de boer ploegde voort en boekt beetje bij beetje vooruitgang. Nu alles goed opvolgen en maar hopen dat er geen onvoorziene kosten bij komen. Wil je weten hoe ons project vordert? In maart lees je meer over de voortgang van onze bewerking en het verloop van de infovergadering.

THEATER ALS CONTACTMETHODE BIJ MENSEN MET DEMENTIE

DE VEDER METHODE KOMT NAAR VLAANDEREN

BERNARD SOENENS

Contact leggen met iemand die alles vergeet, niemand meer herkent en steeds meer wegzakt in een ver verleden? Dat is vaak een hele klus. Maar het kan anders. De Nederlandse Veder Methode bevordert de communicatie en het contact met mensen met dementie via theatrale prikkels. OPENDOEK brengt de methode vanaf 2020 naar Vlaanderen.

Dat je mensen met dementie met eenvoudige prikkels uit hun sociale isolatie kunt halen, was al langer bekend. Het volstaat dat een bezoeker een baby of peuter op de arm heeft, een boeiend verhaal vertelt, een bekend lied aanheft, of in een clown verkleed een grappige scène neerzet. Diverse zorgcentra schakelen hondenliefhebbers in om de isolatie van bewoners te doorbreken. Het gezelschap van het huisdier prikkelt hen en is voldoende om contact te maken. Bij een volgend bezoek blijkt dat de bewoner de naam van de hond heeft onthouden, het dier aait en koekjes klaar heeft.

Sinds 2005 plaatst Theater Veder onder leiding van Marieke Westra dit soort prikkels ook in een theatercontext. De stichting ontwikkelde een wetenschappelijke methode die een 'vederlichte' vorm van communicatie wil opbouwen. Het team van de stichting is zowel onderlegd in de zorg als in het theater. Deze expertise benutten ze voor het uitwerken van de Veder Methode vanuit de wetenschap dat 'theatraal communiceren' helpt om contact te krijgen met mensen die apathisch gedrag vertonen. Daarbij leggen de medewerkers het accent op intonatie, timing en *acte de présence* van de acteurs.

HUISKAMERVOORSTELLINGEN IN ZORGCENTRA

De Veder Methode werkt het best in de volgende setting: een goed aangeklede ruimte, die de sfeer van een huiskamer benadert, waar een twaalfstal bewoners in een halve cirkel zitten. Ze zijn meer dan toeschouwers. De spelers stimuleren hen om een inbreng te doen en integreren die inbreng in de voorstelling. De vierde wand wordt constant doorbroken. De voorstelling start met een kennismaking, waarbij de spelers één op één contact hebben met alle aanwezigen via een handdruk, oogcontact en een korte

Theatrale prikkels zoals bepaalde personages, verhalen of herkenbare liedjes halen ervaringen uit een ver verleden naar boven

babbel. De acteur verkleedt zich ter plaatse in een personage dat snel de aandacht trekt of verrast - een bouwvakker, burgemeester, pastoor, poetsvrouw, clown, enzovoort.

Daarna is het spitten in het langetermijngeheugen en dingen vinden die de aanwezigen wel nog weten. Theatrale prikkels zoals een personage spelen, rekwisieten gebruiken, een verhaal vertellen, poëzie uit de kindertijd voordragen en een herkenbaar lied zingen, halen ervaringen en belevenissen uit een ver verleden naar boven bij de bewoner. Het is vaak een combinatie van ontroering en humor rond een thema zoals trouwen, kinderen, school, dorpsleven, schoonmaak, televisie, kledij.

Van daaruit proberen de acteurs de focus naar het hier en nu te halen door iets nieuws te brengen en de realiteit zo getrouw mogelijk weer te geven. Zo lukt het de bewoners om zich in te leven in het verhaal. Het creëert een groter zelfvertrouwen en meer openheid voor contact in het hier en nu. Dat vraagt van de speler een spelattitude conform het improvisatietheater, waarbij je bij voorbaat 'ja' zegt aan je medespeler - en in de Veder Methode ook aan de toeschouwer - door zijn aanbod te aanvaarden. Ze voelen zich gewaardeerd omdat hun inbreng wordt geaccepteerd, ook als die inbreng niet aansluit bij de theatrale realiteit van het moment. De voorstelling eindigt met de acteurs die opnieuw één op één contact hebben met de deelnemers.

EFFECT

De Stichting Theater Veder schakelde de Universiteit van Amsterdam in om het effect van de Veder Methode te onderzoeken en te vergelijken met andere herinneringsactiviteiten, waarbij herinneringen bewust worden opgehaald, in de zorgcentra. Het onderzoek focuste op het observeren van gedrag, stemming en kwaliteit van leven van bewoners met dementie.

Het onderzoek toonde aan dat de Veder Methode een positief effect heeft op zowel het welzijn van ouderen als het werkplezier van mensen die hen verzorgen. Zorgverleners zijn verrast door de lichtheid in het contact dat de voorstelling teweegbrengt. In een publicatie* getuigt één van hen: "Je merkt echt dat de bewoners genieten. Waar je normaal geen reactie terugkrijgt, zie je nu een glimlach of iemand die spontaan begint mee te zingen. En er komen verhalen los, die de bewoners voordien nooit hebben prijsgegeven." In vergelijking tot andere activiteiten lachen de bewoners meer tijdens huiskamervoorstellingen, halen ze achteraf meer herinneringen boven, zijn ze alerter en meer gericht op hun omgeving. Ze geven meer blijk 'zich thuis te voelen'.

Bijgevolg hebben de huiskamervoorstellingen ook een positief effect op de zorgverleners zelf. Ze voelen meer arbeidsvoldoening, werkbeleving en zelfwaardering. Een aandachtspunt: mensen met dementie zijn kwetsbaar. Het opgebouwde vertrouwen en de intimiteit tussen spelers en toeschouwers kan door een onverwachte bezoeker of door omgevingsgeluiden gefnuikt worden en hen in de war brengen.

© Theater Veder

Onderzoek toonde aan dat de Veder Methode een positief effect heeft op zowel het welzijn van ouderen als het werkplezier van hun verzorgers

VEDER IN VLAANDEREN

De Veder Methode bewees inmiddels al langer dan een decennium zijn waarde over de landsgrens, maar ook in Vlaanderen is de behoefte groot: naar schatting zouden 131.800 mensen met dementie kampen, een aantal dat als gevolg van de vergrijzing tegen 2060 zal verdubbelen.

Daarom zal OPENDOEK de Veder Methode vanaf 2020 in ons land introduceren. De eerste stap, het opleiden van acteurs, is alvast gezet. Samen met Theater Veder en Cera start OPENDOEK een scholingstraject voor 36 geïnteresseerden, zowel mantelzorgers als mensen uit de zorgsector, zowel amateurs als professionele acteurs. Voor hen is het bovendien een kans om hun theaterhobby aan te wenden voor een sociaal engagement. Ook de zorgcentra zijn enthousiast om in de toekomst huiskamervoorstellingen te organiseren.

(* Bron: Van Dijk, M., Van Weert, J., Droës, R.M. (2011), De Veder Methode; contact maken door middel van theater, Denkbeeld. Tijdschrift voor psychogeriatric, jaargang 23, nr. 6, p.2-5

Dit artikel is geïnspireerd op de brochure "10 jaar Veder 2005-2015 - 10 jaar wederkerig contact. Van huiskamervoorstelling naar contactmethode."

Voor meer informatie over de Veder Methode in Vlaanderen, neem contact op met Sofie Wanten, projectcoördinator OPENDOEK. sofie.wanten@opendoek.be

Dit project komt tot stand met de steun van Cera - Samen investeren in welvaart en welzijn.

Wat ik zelf doe, doe ik beter!

WAAROM DE AUTEUR BETER (NIET) ZIJN EIGEN STUK REGISSEERT

JEF MELLEMAN

Een theatertekst die je zelf geschreven hebt regisseren: is het een aanrader of vooral een blijk van overmoed? Jef Melleman, oud-hoofdredacteur van dit magazine, dook in zijn persoonlijke ervaring als auteur-regisseur en houdt zichzelf een confronterende spiegel voor.

De uitspraak in de titel vraagt wellicht eerder een vraagteken dan een uitroep, ook al lijkt de huidige tendens in de theaterwereld te kiezen voor vrij sterk doorgedreven egocentrisme. Toneelopleidingen leveren vandaag niet zo zeer acteurs af, maar wel 'makers'. "IK heb een idee. IK werk dit uit, eventueel met anderen. Wat IK vertel, is heel persoonlijk." Naast deze strekking groeit gelukkig het bewustzijn dat theater een collectieve kunst is. Ik kan niet zonder de anderen...

Onderstel. Ik heb een vrij klassieke tekst gewrocht en ik krijg de kans die aan een publiek aan te bieden in eigen regie. Dank u wel! Ik ken de tekst uit mijn hoofd, eigenlijk 'par coeur' (uit mijn hart) zoals de Fransen zeggen. Ik ken het verhaal en elke gedachte die achter de woorden schuil gaat. Ik ken het grote geheim dat mij tot deze tekst in deze vorm heeft gedreven. Ik heb bij het schrijven zelfs elke scène 'gezien', vaak ook 'gehoord'. Ik heb het geheel herleid, beknopt, uitgebeend tot de essentie. Zo is het verwachtingspatroon voor mezelf en de uitvoerders vrij duidelijk maar ook veeleisend. Laat ons dus maar starten; als regisseur weet ik het best wat ik als auteur bedoel.

Die redenering sluit als een bus, maar is het resultaat altijd beter als ik mijn eigen teksten enscener? De ervaring leert me dat ik in een strenge evaluatie toch vaak dezelfde beperkingen ontdek. Die hebben dan meestal te maken met lengte, spanning en tempo.

“Als regisseur weet ik het best wat ik als auteur bedoel, maar levert dat ook de beste voorstelling op?”

D'effekt - Theatergroep © Tim Verheyden

Snoeimes

Waarom niet drie pagina's vroeger gestopt? Alles is dan toch gezegd? Als ik mijn eigen tekst regisseer, merk ik dat zowel de inleiding, de muziek als de uitleg door mijn personages naar langdradigheid neigen. En ik die dacht dat ik die problemen had voorkomen tijdens het schrijven. Niet dus. Het blijkt moeilijk om tijdens het productieproces als een vreemde te kijken naar je eigen werk. Ik was als auteur zo tevreden. Is wat ik zie en hoor groeien op de scène anders dan wat ik lees? Ligt bij het ensceneren van andermans tekst het snoeimes comfortabeler in mijn hand?

“Tijdens een productieproces merk ik dat een tekst rijker wordt wanneer hij uit het lijf van iemand anders ontstaat.”

Een tweede vaststelling vind ik erger dan de lengte: tijdens de opvoering merk ik soms dat de spanning wegvloeit uit de voorstelling. Meestal voel ik dat al tijdens de repetitie. Dan stel ik die scène uit, ga ze apart repeteren, camoufleer ze met een technische spitsvondigheid... Ook tot tevredenheid van de acteur of actrice. Maar de scène brengt niets nieuws. Dus moet ze eruit, onverbiddelijk. Zelfs die technische vondst lijkt dan een tang op een varken. Ik kan me wel slaan, ook al heeft een deel van het publiek die inzinking niet gemerkt. (Toegegeven, deze 'fout' kun je ook tegenkomen als je andermans teksten regisseert.)

Meestal is die inzakkende spanningsboog het resultaat van onduidelijkheid. Ik weet wat ik bedoel, ik gebruik het juiste woord, het juiste teken, heb alles duizendmaal herkauwd. Maar is de interpretatie in de zaal identiek? "Jij weet waarover het gaat, maar voor ons is het nog niet helemaal duidelijk." Een levensgevaarlijk compliment tijdens de repetities. En

toch laat ik regelmatig een deelnemer het hele verhaal vertellen aan een nieuwkomer of een bezoeker. Ik merk dan dat hij bijvoorbeeld de tijdslijn vaak anders construeert. Maar in de voorstelling houd ik aan de mijne.

De scheppende toeschouwer

Als regisseur wil ik altijd rekening houden met de toeschouwers. De voorstelling ontstaat immers dankzij hun zienswijze, hun verbeelding, hun interpretatie. Misschien geef ik te weinig ruimte aan hun eigen scheppingsdrang en -vermogen. Wellicht moet de voorstelling mijn eigen idee weidser maken, openbreken, laten ontploffen. Misschien moet ik die idee-fixe leren verliezen. Wanneer is 'mijn' en 'hun' omgevormd tot 'ons'?

Die rijkdom komt niet alleen tot stand door een verschil in gender, ras, leeftijd, emoties, intelligentie, noem maar op. Nee, alleen het feit dat niet ik als auteur deze gedachte debiteer, maar iemand anders dat doet, zet deze tekst in zijn naaktheid open voor een interpretatie die soms beangstigend nieuw is. Iedere mens, iedere acteur, dus ook iedere regisseur heeft een andere, eigen ervaringswereld die vaak verrassend vernieuwend werkt voor de beleving.

In 'Stad voor Sarah' (1995) over de wredeheden in Sarajevo tijdens de Bosnische Burgeroorlog, voorzag ik een cynische VN-vergadering met figuren onder een zwarte mantel en enorme bekken van roofvogels. Een regisseur had deze vervangen door mannen in strakke, donkere pakken met varkenskoppen en eendere aktetassen onder de arm. Zij bewogen in een strenge choreografie. Dit diende de betekenis beter dan mijn vogels.

Later nodigde een andere regisseur mij uit op zijn voorstelling. Hij schrok toen ik echt opdaagde. "Sorry, maar we hebben hier en daar wat aangepast." Afgezien van de overbodige aria's van zijn dame werd ik telkens blij verrast door de frisheid van spel en zeggings van die jonge mensen, door de wankele, cruciale brug dwars door de zaal gebouwd, door hun eerlijk verdriet en oprechte verliefdheid, door het witte laken als trouwkleed van Sarah bij haar doodgeschoten Stefan. Zij hadden mijn tekst tot die van hen gemaakt. Als auteur kwam ik mezelf tegen, tot ontroerens toe. Ik kon alleen maar 'dank u' zeggen. En daarvoor doen we het toch?

Weet je wat ik erg vind? Al het voorgaande weet ik als regisseur zo verdomd goed, en toch trap ik telkens opnieuw in diezelfde onvolkomenheden. Toch nog maar eens iets schrijven en proberen te regisseren?

In Het Pleidooi bezingt een redacteur van OPENDOEK-magazine een theaterstuk of gebruik dat volgens hem of haar dringend vanonder het stof mag worden gehaald. Kurt Velghe vraagt zich af of die laatste voorstelling nu echt altijd om zeep moet worden geholpen. Een pleidooi voor respect.

Welk gebruik ik graag terug wil in het liefhebberstheater? Ik had een idee, maar dit ging toch vooral over wat ik zo snel mogelijk wilde zien verdwijnen. Voor mij was het meteen duidelijk: het idiote gebruik om de laatste voorstelling te verkwaselen moest verdwijnen. Dáár zou ik een vurig pleidooi voor houden. Maar enkele weken later ben ik plots niet meer zo zeker van mijn overtuiging. Moet dat grappige gebruik écht weg?

In het begin van mijn toneelcarrière kon ik er wel om lachen. Tijdens één van de eerste voorstellingen waar ik in meespeelde, moest ik over de reling turen naar de zee, richting infini. Om de 'tuurders' te pesten, hadden een aantal van mijn medespelers er niet beter op gevonden dan de grond te bestrooien met posters van naakte vrouwen. Best wel grappig, nu ik eraan terugdenk.

Dé klassieker is natuurlijk echte alcoholhoudende dranken gebruiken in plaats van de alcoholvrije alternatieven. Altijd leuk bij acteurs die zelden of nooit alcohol drinken. Zeker als je sterke drank in hun glazen giet. Lachen geblazen.

Een collega-acteur vertelde me ooit dat hij tijdens een scène naar buiten moest kijken, naar de volle maan. Zijn medespeler had er niet beter op gevonden om achter dat raam post te vatten met zijn rug naar de scène... met zijn ontblote poep.

Vervang alcoholvrije wijn door 'echte' wijn, maar brouw geen ondrinkbaar drankje. Maak een nerveuze actrice niet nog nerveuzer door haar broekspijpen dicht te naaien.

Tot daar. Want sommige voorstellingen worden helemaal verpest omdat iedere grapjas op scène vindt dat hij of zij iets moet doen om zijn medespelers te plagen: een kast uit elkaar doen vallen, broekspijpen dichtnaaien, drankjes ondrinkbaar maken. Daar ligt voor mij de grens. Ik herinner mij een stuk waarin ik samen met een medespeler een 'zware' kist moest optillen. Onze collega-acteurs hadden er niet beter op gevonden dan die kist gewoon vast te nagelen aan de vloer. Het waren maar een paar nagels en we kregen hem uiteindelijk los, maar eerlijk? Dat vond ik toen en nu nog altijd niet grappig.

Laat ons dus stellen dat ik er op zich geen probleem mee heb om dit aloude gebruik te laten bestaan, maar dan wel met respect voor elkaar, voor de voorstelling en vooral voor het publiek. Dat heeft recht op een volwaardige voorstelling. Als je je medespelers plaagt, zorg er dan alstublieft voor dat je er de voorstelling niet mee verpest. Laten we het sober houden. Vervang alcoholvrije wijn door 'echte' wijn, maar brouw geen ondrinkbaar drankje. Maak een op zich al nerveuze actrice niet nog nerveuzer door haar broekspijpen dicht te naaien. Zo vermijden we hypernerveuze tegenspelers, op hun hoede omdat ze niet weten wat hen te wachten staat. Respect, daar draait het om.

Daarom wil ik mijn eindpleidooi bijstellen en van standpunt veranderen. Laat ons dit oeroud gebruik in ere herstellen, maar met respect voor elkaar, voor het stuk en ons publiek.

AAN DE DEUR, TELEFONISCH OF ONLINE?

Op zoek naar het beste ticketsysteem

BERNARD SOENENS

Valt je gezelschap terug op een trouw publiek dat het weekend van jullie voorstelling al in de agenda heeft aangekruist? Of probeer je online mensen buiten de grenzen van de lokale gemeenschap te bereiken? Voor elk gezelschap bestaat wel een passend ticketsysteem. Wij checkten ze allemaal, van voorverkoopdag tot zelfgeknutselde website.

Toen van het internet geen sprake was in het lokale verenigingsleven, mobiliseerde het gezelschap zelf de eigen achterban. Elk van de leden nam één of meer straten voor zijn rekening en trok van deur tot deur om toegangskaarten aan te bieden. Je scoorde financieel en onderhield de relatie met het publiek, maar een garantie op volle zalen was het niet. In 1978 maakte Toneel KWB-KAV Lendeledede bijvoorbeeld gewag van 600 verkochte tickets voor de gastvoorstelling 'De klucht van de brave Moordenaar', hoewel het maar over 200 zitplaatsen beschikte. "Geen probleem", wist de voorzitter: "Niet iedereen komt opdagen." Uiteindelijk namen zestien aanwezigen plaats op de eerste rij. De opbrengst ging naar een goed doel.

"De zorg voor het ouder publiek noopt een gezelschap als Pogen tot het behouden van de telefoon als reservatiekanaal."

Vandaag is de verkoop van deur tot deur uitgestorven. Gezelschappen zoals KWTG Wijnegem lossen het telefonisch op en geven de mogelijkheid om je ticket op voorhand aan korting op te halen. In sommige dorpen nodigt de plaatselijke toneelgroep haar trouwe publiek nog uit naar een voorverkoop.

Bij Flor Barbry's Volkstheater uit de Westhoek en De Kluchtige Vrienden uit het Limburgse Wellen heeft die traditie nog succes. Meestal gaan de tickets op die dag vlotjes de deur uit. De resterende tickets kun je in Westouter telefonisch reserveren, in Wellen loop je langs de krantenwinkel.

De Kluchtige Vrienden weet wel hoe het zijn publiek dichtbij moet houden. Vooraf krijgt elke brievenbus en mailbox in Wellen een flyer. "We halen zo'n duizend toeschouwers per productie", vertelt voorzitter Martin Onkelinx. "In de pauze biedt een dame frisco's aan en verzamelt ze meteen ook de e-mailadressen van nieuwe toeschouwers. Een onschuldige hand haalt er twee winnaars uit die een vrijkaart krijgen voor de volgende productie."

Eenmanscallcenter

Nu meer mensen hun boeken, kledij, speelgoed en muziek online kopen, is ook de verkoop van theatertickets in verregaande mate gedigitaliseerd. Welk ticketsysteem je gebruikt, hangt af van je behoeften en mogelijkheden qua kostprijs, kwaliteit en klantvriendelijkheid. De meeste groepen verkopen hun tickets via een reservatieformulier op hun website. Zo loopt het bij Pogen uit Turnhout, dat in 2019 zijn honderdste verjaardag vierde. Maar de zorg voor het ouder publiek noopt hen ook tot het behouden van de telefoon als reservatiekanaal.

© Martijn Stoop

© Johan Wynants

Een reservatieformulier aan sociale media als Facebook koppelen is ook een populaire optie. "Daar zijn geen kosten aan, maar je houdt veel administratie over en er loopt veel mis", zegt theatermaker Jeroen Medaer, die daarom afzag van dit ticketsysteem voor zijn soloproject 'Proces Blauwbaard'.

Veel hangt dus af van het engagement van enkelingen. Bij Kabatoon Emblem neemt penningmeester Fred Dermul die administratie voor zijn rekening. Hij is stand-by om telefoons op te nemen, eventuele lacunes op te vangen en handmatig e-mails te sturen om te herinneren aan de betalingsopdracht en om datumwissels en zitplaatsen te regelen. "Er zijn niet veel mensen die zich aan onze voorziene telefoonuren houden", merkt Dermul op, maar daaraan stoort hij zich niet. Het biedt het gezelschap de mogelijkheid om een zalenplan op te stellen waarbij familie, burens of vrienden kunnen samenzitten - dat lukt alleen met grondige kennis van je publiek.

Hackers uit Peru

De tweede optie die Medaer zag voor zijn soloproject, was het samenstellen van zijn eigen ticketsysteem. "Daarvoor hoef je geen programmeur te zijn, maar enige technische kennis is wel vereist. Je koopt bijvoorbeeld een ticketplatform bij Tickera en betaalt eenmalig de kostprijs. Daarop kan je een betaalplatform aansluiten en zo je eigen tickets verkopen."

Dankzij de aanpak van een bevriende hobby-IT'er stapte Staltheater Oelegem twee jaar geleden over naar een zelfgemaakt online ticketsysteem als enige reservatiekanaal. Een meevaller was dat het oudere publiek zich heel snel aanpaste. Het systeem is immers voordelig voor zowel de toneelkring als de toeschouwers.

Het gezelschap heeft permanent zicht op de stand van zaken en kan het reservatiesysteem aanpassen volgens het

"Grote spelers als Eventbrite bieden een snelle en klantvriendelijke bediening, maar vragen wel een procent op elk verkocht ticket"

variërende zalenplan van zijn producties. Bovendien wordt niemand opgezadeld met een urenlange stand-by voor het behandelen van de reservaties. De toeschouwer op zijn beurt ontvangt een automatische mail met info over zijn reservatie en betalingsopdracht, een herinnering indien de betaling uitblijft en een verwelkoming de dag voor de voorstelling. Hij kan ook een datumwissel uitvoeren. De abonnee wordt verwittigd als zijn reservatie uitblijft.

"Het enige probleem zijn de potentiële aanvallen van hackers afkomstig uit India, Bangladesh, Bolivia of Peru die vijftig tickets in één keer bestellen", lacht Nele Grootjans. "Leuk om te weten dat het Staltheater een internationaal publiek aantrekt, maar we kiezen voor extra beveiliging van de website."

De grote spelers

Toch opteerde Jeroen Medaer voor de laatste optie: in zee gaan met grote spelers als Eventbrite, Rood Fluweel of Ticketmaster. Hij koos voor Eventbrite vanwege de eenvoudige, snelle en klantvriendelijke bediening. De klant kan er in één operatie tickets reserveren, betalen en zitplaatsen kiezen. Dat je met Bancontact kan betalen, gaf voor Medaer de doorslag. "Het is een belangrijke troef op het vlak van public relations."

De jongvolwassenen van Milla creëren tweejaarlijks een theaterproductie en werkten nu voor de eerste keer samen met Eventbrite. Al was het ook even wennen. Bij de opstart voerden ze hun vier voorstellingen als één evenement in - een valse start. Maar voor een grote vermindering van het administratief werk en een vlotte bediening hadden ze dat leergeld wel over. En ook een hap uit hun inkomsten, want de kostprijs van Eventbrite ligt relatief hoog: één procent op ieder verkocht ticket. De conclusie? Geschikt als je over genoeg budget beschikt.

DE SOUFFLEURS

HOE LEERDE JE JE PARTNER KENNEN IN HET THEATER?

Je komt als gastacteur in het repetitielokaal. Je kent maar een paar mensen. Je tast de groep wat af. Zij besnuffelen jou. De repetities vorderen. Het proces van naar het stuk, naar je rol, naar je medespelers, je publiek toegroeien, is ingezet. Plots merk je dat iemand net iets meer je aandacht trekt, je net iets makkelijker doet lachen en net iets makkelijker die bemoedigende knuffel krijgt of geeft. De knuffel wordt een zoen, de zoen ... Drie maanden later ben je officieel een stel. Jij denkt dat de medespelers verwonderd zullen zijn. Maar neen: zij voelden de elektriciteit al in de lucht hangen van bij het begin!

EDWIN VANDERMEEREN

Ook ik leerde mijn allerliefste kennen in het theater. In 1995 kwam een vriendin van een van de medespelsters kijken naar een experimenteel toneelstuk waarin ik meespeelde. Na de voorstelling zaten we samen in het café na te praten. Toen ik vernam dat ze die dag jarig was, wenste ik haar een gelukkige verjaardag. Het ijs was gebroken en de vonken sloegen over. Ik zie haar nog altijd even graag.

PETER DE PAUW

Ik heb mijn man leren kennen achter de schermen tijdens het stadsfestival. De vertoningen waren in de opera. Intussen zijn we al 41 jaar getrouwd. Al die jaren deelden we dezelfde passie voor theater, hij voornamelijk als regisseur en ik als actrice. Ik heb heel vaak onder zijn regie gespeeld, maar dat was nooit een probleem: toneel en gezin waren twee aparte werelden en er werd thuis zelden of nooit over toneel gesproken.

MARLEEN KORTHOUDT

Je lief via de theaterjournalistiek vinden: telt dat ook mee? Ik kende mijn vriendin al eerder, maar op Het TheaterFestival werd alles toch net wat gezelliger. Ik schreef mee aan het festivalkrantje, terwijl zij er stagiair was. In onze rubriek *Humans of the TheaterFestival* legden we steevast een vertrouwd festivalgezicht op de rooster. Toen onze eerste kandidaat last minute afzegde, kwam ik dus snel op de proppen met een alternatief. Om mijn crush te interviewen, móest ik wel van haar tijd stelen. Haar eerste quote is nog steeds om in te lijsten. Om uit te leggen waarom ze empathie en openheid zo belangrijk vond, zei ze: "Want uiteindelijk moeten we toch alles met elkaar doen." Waarvan akte, acht maanden later.

GILLES MICHIELS

Mijn echtgenote leerde ik kennen na de repetities en het nuttigen van menig drankje - toen kon dat nog onbeteugeld. Mijn collega-acteurs verdachten mij er meermaals van om met een van de actrices te verkeren. De aanleiding daartoe was telkens dezelfde: ik bracht hen naar huis wanneer de repetities waren uitgelopen. Maar zij hadden telkens de verkeerde voor! Toen uiteindelijk bleek om wie het ging, liepen de reacties uiteen van "We hadden het verwacht" tot "Dat hadden we niet zien aankomen." Nu zijn we een gelukkig paar dat nog altijd bij dezelfde groep speelt en soms ook samen op de planken staat.

GINO BRUNEEL

KUNSTENAARS UIT DE COULISSEN

De scènefotograaf: “Een sterke band maakt een mooie foto”

ANNELEEN VAN KUYCK

In recensies of bij het publiek krijgen ze nauwelijks krediet, maar neem hen weg en je theatervoorstelling wordt naakt gespeeld, valt zonder licht of gaat niet eens door. In ‘Kunstenaars uit de coulissen’ geven we het woord aan de tovenaars in de schaduw van het grote podium. Aflevering 2: de scènefotograaf.

Lucifer - De Theatermakerij © Johan Wynants

JOHAN WYNANTS

KUNST EN GEEST WESTERLO

Hoe heeft een scènefotograaf een theaterstuk het liefst?

“Liefst is er veel accentverlichting. Sommige toneelstukken hebben een constante vlakke belichting - je zou dat parochietoneel kunnen noemen. Voor de fotograaf is daar weinig uitdaging aan. Voor een goede foto hoeft er niet per se veel licht te zijn, bijna donker mag zelfs ook.”

Welke zijn de moeilijkste stukken om te fotograferen?

“Heel dynamische stukken zijn vaak moeilijk. Enkele camera-instellingen programmeer ik daarom zo goed als op automatisch en bovendien neem ik ook gewoon véél foto’s. Dat je de actie op beeld hebt, vind ik in dat geval belangrijker dan de loepzuivere technische kwaliteit van de foto. Daarnaast vormt gekleurd licht een uitdaging, omdat het niet altijd de sfeer weergeeft die je op de scène ziet. Gelukkig is Photoshop een toverdoos. (lacht)”

“Op de foto zie je de overgave, de dynamiek en het plezier van jonge spelers, waar het in het theater om draait.”

Voel je je als fotograaf ook een toeschouwer?

“Dat is toch anders. Wanneer ik fotografeer, kan ik het verhaal eigenlijk niet volgen. Ik ben dan echt gefocust op mijn foto’s. Vaak ben ik de eerste die het stuk als geheel ziet, wanneer de acteurs hun kostuums aan hebben, het decor af is, als ze eindelijk het stuk helemaal spelen. Dan vragen ze me achteraf wat ik ervan vond, maar behalve over de foto’s kan ik dan helaas niets zinnigs zeggen.”

Ook last van plankenkoorts?

“Vaak ga ik zelf ook op het podium om naast of achter een acteur te kunnen staan, maar van plankenkoorts heb ik totaal geen last. En natuurlijk mis ik bepaalde momenten, maar ik heb me er intussen bij neergelegd dat je niet alles kunt fotograferen.”

'De ideale echtgenoot' - Toneelvrienden De Lo © Marc Smeets

MARC SMEETS

TONEELVRIENDEN DE LO

Hoe heeft een scènefotograaf een theaterstuk het liefst?

“Vaak ontbreekt het mij aan een seconde stilstand, waarbij de acteurs hun gelaatsuitdrukking even gefixeerd houden. Dat kan natuurlijk niet, maar het helpt wel om met de acteurs een goede band te hebben. Als fotograaf ben ik deel van de ploeg, ik spreek op voorhand met hen over de foto’s en vertel hen ook welk moment ik graag in beeld wil brengen. Sommige acteurs slagen er dan ook in om even aan mij te denken. Die sterke band maakt dan een mooie foto.”

Welke zijn de moeilijkste stukken om te fotograferen?

“Stukken met veel lichtwisselingen en snelle bewegingen over het hele podium. Dan moet je als fotograaf keuzes maken. Daarom werk ik ook met meerdere toestellen om niet steeds voor lens te moeten wisselen. Ook weerkaatsingen of storende voorwerpen kunnen lastig zijn. Een reflecterend meubel of een spiegel volstaat om ongewenste effecten te krijgen. Daarom

GEERT DE MESMAEKER

TONEEL TIJL TERNAT

Hoe heeft een scènefotograaf een theaterstuk het liefst?

“Een goed samenspel tussen de acteurs en de technici is essentieel, en dan denk ik vooral aan de belichting. Geen foto’s zonder licht, zo simpel is dat. Ook de kostuums en de grime spelen een belangrijke rol, het hele plaatje moet kloppen. Het moet zichtbaar zijn dat de acteurs zich inleven in hun rol én zich daarbij ook amuseren. En niet onbelangrijk: ik moet ervoor zorgen dat ik het stuk kan volgen en de gevoelens die de spelers willen overbrengen. Met hen echt een band opbouwen, helpt daarbij.”

Welke zijn de moeilijkste stukken om te fotograferen?

“Wanneer de lichtontwerper een bepaalde sfeer probeert te creëren en er weinig licht is. Dat maakt het niet eenvoudig om die sfeer mee te nemen in de foto’s. Een babbeltje met de lichtontwerper kan soms wonderen doen. Ik werk al meer dan dertig jaar in het theater en heb vroeger ook zelf belichting gedaan. Flitsen doe ik alleen als het echt niet anders kan, bijvoorbeeld bij een nachtelijke scène buiten.”

Voel je je als fotograaf ook een toeschouwer?

“Ja. Ik heb het grote voordeel dat ik alles vanop de eerste rij kan meemaken, dat ik met telelens kan inzoomen op details, op dingen die vanuit de zaal moeilijker te zien zijn. Vaak reageren toneelspelers enthousiast: ‘Wauw, ziet wat we aan het doen zijn

“De foto toont een bevroren beweging in volle actie.”

ga ik op voorhand naar de repetities kijken en schrijf ik op waar ik speciale aandacht aan moet schenken.”

Voel je je als fotograaf ook een toeschouwer?

“Ik voel me zeker een toeschouwer, een heel speciale zelfs. Ik heb het grote voorrecht dat ik vlakbij mag komen en de gelaatsuitdrukkingen veel beter kan zien dan het publiek. Vanuit die positie geniet ik meer van het spel. Ik heb ook een totale bewegingsvrijheid, waardoor ik echt met het stuk meeleeft.”

Ook last van plankenkoorts?

“Ja, maar beperkt. Wanneer ik naar de laatste repetitie ga, denk ik soms: die scène mag ik vooral niet missen. Ik krijg maar één of twee seconden om de foto te nemen, ik moet zorgen dat ik een goede positie inneem en het moet erop staan, zonder aarzelen. Toch kan er dan altijd nog iets misgaan, bijvoorbeeld als het toestel niet goed scherp stelt. Voor die paar cruciale momenten zit de vrees er toch altijd een beetje in.”

'The Beauty Queen' - Toneel Tijn Ternat © Geert De Mesmaeker

“De foto geeft de emoties weer van het volledige verhaal: de ruwheid, het marginale, de verwachtingen, de jaloezie.”

er zo uit?’ Het verhaal kan ik ook meestal goed volgen omdat ik voordien al een aantal repetities heb gevolgd. Zo kan ik inspelen op de actie.”

Ook last van plankenkoorts?

“Plankenkoorts zou ik het niet noemen, maar ik heb toch altijd een gezonde dosis stress. Zo’n voorstelling is voor mij echt werken - op een positieve manier dan. Daarna ben ik echt moe. Het is elke keer weer een uitdaging.”

© Pexels-photo

FILM JE STUK

Je voorstelling op het kleine scherm: hoe pak je dat aan?

DOMINIC DEPREEUW

Kan je theatervoorstelling langer meegaan dan dat ene weekend waarin je ze opvoert? Niet alleen in de hoofden van je toeschouwers, maar ook als filmregistratie krijgt je werk een tweede leven. Hoe maak je van je opvoering een filmparel? Wij geven tien tips.

Een van de hoofdkenmerken van theater is dat het vergankelijk is. Je beleeft een voorstelling wanneer die wordt gespeeld en na het applaus is ze weg. Tegenwoordig hebben we wel de mogelijkheid om een voorstelling op video vast te leggen en ze op die manier te bewaren, of zelfs te delen met nog een ander publiek. Veel van die video's doen helaas helemaal geen recht aan de voorstelling. Hieronder enkele tips om een optreden zo optimaal mogelijk vast te leggen. Hoe meer van deze tips je toepast, hoe beter je registratie wordt, ook al ben je geen professioneel cineast. Tip 1 en 2 beschouwen we als een absolute must. Als het je niet lukt om die uit te voeren, maak je beter geen videoregistratie.

1 Gebruik een statief

Of je nu werkt met een videocamera of een smartphone, je kan die onmogelijk een hele voorstelling stil houden als je uit de hand filmt. Ga dus op zoek naar een houder en statief voor je toestel. Dit is ook belangrijk voor wanneer je inzoomt, want dan worden kleine schokjes met je camera nog uitvergroot. Om diezelfde reden zoek je best een stabiele ondergrond om je statief op te stellen. Een houten tribune houdt bijvoorbeeld al een risico in. Zo'n tribune is niet vrij van trillingen en die trillingen zetten zich via je statief door in het beeld. Ideaal is een stenen ondergrond.

2 Gebruik een of meerdere externe microfoons

Maak jezelf niet wijs dat je de voorstelling kan vastleggen met de microfoon die vast aan je toestel zit. Dergelijke microfoons zijn bedoeld om de algemene klank van een omgeving op te pikken, maar wanneer je vanuit de zaal filmt, heb je aan zo'n microfoon niets om de dialogen op de scène verstaanbaar te registreren. Je moet dus een andere microfoon dicht bij de scène opstellen en die verbinden met je toestel. Ga dus op zoek naar externe microfoons.

3 Let op de spreekrichting en voetstappen als je microfoons opstelt

Wanneer je externe microfoons opstelt, zet je die best niet rechtstreeks op het podium (zeker niet bij een houten bühne), want dan zal je hoofdzakelijk voetstappen horen. Stel je je microfoons op net voor het podium, zodat die geen last hebben van de trillingen. Als je twee micro's hebt, kan je die voor het midden van het podium zetten en elk naar een andere kant van de scène richten. Je kan ook microfoons boven het podium hangen, tot ongeveer een meter boven de spelers.

4 Gebruik gerichte microfoons

Er bestaan microfoons die gemaakt zijn om te registreren wat recht voor hen gebeurt en er zijn microfoons die al het geluid rondom weergeven. Je kiest het best voor richtmicrofoons om enkel de conversaties op de scène te horen en niet de storende omgevingsgeluiden. Wil je ook de reacties van het publiek in je geluidsmix, dan kan je bijvoorbeeld nog een microfoon boven de tribune ophangen. Je kan ook microfoons boven het podium hangen, tot ongeveer een meter boven de spelers.

5 Wordt er gespeeld met versterking? Plug in!

In sommige voorstellingen dragen de acteurs *headsets* met een microfoon en wordt hun tekst al versterkt weergegeven in de zaal. In zo'n geval kan je aan de technicus vragen of je een kabel mag aansluiten op een uitgang van de geluidsmengtafel. Dan heb je meteen een optimale klank. Informeer je vooraf hierover of neem standaard geluidskabels mee om dit te kunnen doen. Gewoonlijk heeft een mengtafel een XLR-aansluiting.

6 Neem voldoende tijd voor de voorstelling om alles op te stellen

Wie een voorstelling gaat filmen, is best al een uur voor de start van de voorstelling ter plaatse. Zo kan je rustig alles opstellen, kabels mooi tussen microfoons en camera leiden zodat niemand erover valt en eventuele onverwachte moeilijkheden opvangen. Je hebt dan de tijd om een goede positie te kiezen van waaruit je het hele podium goed in beeld kan brengen. Hou wel rekening met de branduitgangen; die moeten vrij blijven!

7 Ga vooraf al eens naar de voorstelling kijken

Dit heeft het voordeel dat je dan weet waar de momenten zitten die je niet mag missen. Zo ben je tijdens het filmen niet verrast en loop je niet het risico dat een cruciale passage uit beeld valt omdat je dan net iets anders aan het filmen was.

8 Zoom zo weinig mogelijk

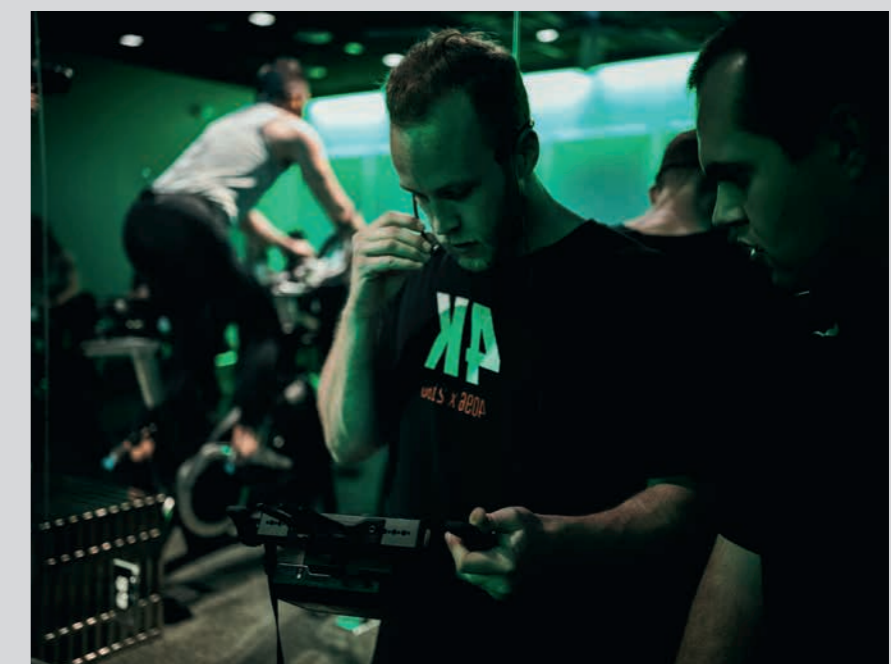
Als je maar één camera hebt, zoom je beter helemaal niet, maar blijf je best bij een overzichtsshot.

9 Drie camera's is het perfecte aantal

Indien je over twee camera's beschikt, zet er dan eentje in het midden bovenaan (meestal de plaats van de licht- en geluidstechnicus). Maak hiermee een overzichtsshot met links en rechts in je beeld de rand van het podium. Deze camera kun je tijdens de voorstelling onbemand laten filmen. De tweede en eventueel derde camera gebruik je dan om beelden dichterbij te maken. Achteraf verwerk je dan alles in één montage. Je kan zelfs met twee smartphones en/of een tablet een registratie doen. Zorg er dan wel voor dat je over voldoende geheugen beschikt.

10 Materiaal kan je lenen

Zeg je nu: dat is allemaal goed en wel, maar zulk materiaal hebben wij niet. Weet dan dat er uitleendiensten bestaan die vaak goed geëquipeerd zijn. Veel provinciebesturen hebben een dergelijke uitleendienst waar je terecht kan.

© Pexels-photo

DRAMATHERAPIE ZIT IN DE LIFT

ROLLENSPEL MET DE THERAPEUT

CHARLOTTE VANDIJCK

Van de wandeltherapeut tot smartphonetherapie: psychologische bijstand bestaat vandaag in alle vormen en maten. Een creatieve vorm van hulpverlening is dramatherapie. Theater als therapievorm: een intrigerende gedachte, maar wat houdt dat nu concreet in?

“De kunstwereld lijkt psychologen en wetenschappers vaak een stap voor te zijn”, stelt Abe Geldhof, psychotherapeut en docent aan de opleiding Creatieve Therapie van de Arteveldehogeschool in Gent. Volgens hem bevindt iedere discipline binnen de creatieve therapie zich op het kruispunt van kunst, therapie en psychoanalyse.

“Omdat artiesten het onbehagen op een mooie en heldere manier symboliseren, kunnen ook patiënten via kunst iets over zichzelf vertellen. Existentiële thema's zoals dood, generatieconflicten en eenzaamheid vinden we er uitgebreid terug. Daarom is kunst een geprivilegieerde bondgenoot van de psychoanalyse.”

BELEVING CENTRAAL

Dramatherapie is zo'n bondgenoot. De behandelmethodes ondersteunt patiënten met psychosociale problemen of psychiatrische stoornissen om aan de hand van speltechnieken met struikelingen en

trauma's om te gaan. Tijdens een sessie dramatherapie gaat het er dus helemaal anders aan toe dan in de spreekkamer van de psycholoog, benadrukt Geldhof. “Bij dramatherapie staat naast het spreken ook het uitvoeren centraal. Zo kan het een pijnpunt van de patiënt bespreekbaar maken dat anders onaangeroerd blijft. De dramatherapeut helpt iets op een gecontroleerde manier te ontsluiten.”

Hulpverleners passen binnen dramatherapie verschillende technieken toe, maar de belangrijkste is improvisatie: die laat geen voorbereiding toe zodat de patiënt middenin de actie zelf moet reflecteren over zijn of haar ervaring.

Dramatherapeute Lara Debeuf bevestigt dat net die ervaring tijdens de behandeling centraal staat. “Dramatherapie is een enorm direct medium dat zich vooral onderscheidt door het feit dat het verbale en het fysieke elkaar ontmoeten. Dankzij deze twee ingangen kan de beleving van de therapie effectief naar binnen sijpelen. Wat een patiënt speelt is niet echt, maar het voelt wel zo aan.”

LOSKOMEN UIT HET HOOFD

Improviseren in plaats van enkel spreken bij de therapeut kan behoorlijk bevrijdend zijn. Lisa* maakte voor het eerst kennis met de behandelvorm tijdens groepstherapie in een instelling. Kort nadien zocht ze een dramatherapeute op met een privépraktijk. Zij vond het interessant om te zien hoe ze haar intuïtie moest volgen.

LISA:

“Er is een groot verschil tussen toneelspelen en dramatherapie. Een rol in het toneel ontvang je van de regisseur. Bij de therapeut ga je met materiaal in jezelf aan de slag”

'Macbeth' - Plankton © Katleen Clé

LARA DEBEUF:

“Dramatherapie is uiterst geschikt bij mensen met een laag zelfbeeld, angst- en stemmingsstoornissen of communicatieproblemen”

“Gedurende de improvisatieoefeningen zit ik niet meer vast in mijn hoofd. Ik ben nogal een denker, en door vrij te spelen kon ik alles dat vast zat losmaken. Hardnekkige denkpatronen werden tijdens de oefeningen zichtbaar en tastbaar.”

Dankzij deze verhelderende kijk op haar gedrag lukte het Lisa om schadelijke gewoontes om te buigen tot een omgangsvorm die ze in het dagelijkse leven kan gebruiken. “Tijdens de sessies speelde mijn therapeute een fictief persoon die bepaalde dingen in mij triggerde. Zo leerde ik met meer maturiteit te reageren op bepaalde impulsen.”

Voor Lisa is het rollenspel een dankbare techniek, omdat ze snel links kan leggen met haar reële leefomgeving. “Tijdens het rollenspel ontdekte ik hoe ik vanuit verschillende rolpatronen op eenzelfde situatie kan reageren.”

TONEEL OF SPELEN?

Drama draait als kunstvorm rond interactie en de wisselwerking tussen de gespeelde realiteit en de werkelijke realiteit. Maar het onderscheid tussen spelen op de scène en spelen bij de therapeut blijft groot. Lisa kan meespreken over de twee situaties.

“Er is een groot verschil tussen toneelspelen en actief zijn in de therapie. Een rol in het toneel ontvang je van de regisseur, die staat dus los van jezelf. Bij de therapeut word je gedwongen om met veel materiaal in jezelf meteen aan de slag te gaan.”

Als het medium drama op een therapeutische manier wordt ingezet, verschuift de focus van het esthetische eindproduct naar het psychische proces van de patiënt. “Tijdens iedere sessie is jouw persoonlijk proces het allerbelangrijkste. Je werkt aan een procesevaluatie, veel meer dan aan een productevaluatie”, zegt Lisa trefzeker.

Voor wie zich afvraagt of het noodzakelijk is om al spelervaring te hebben vooraleer je naar een dramatherapeut stapt, luidt het antwoord van Debeuf geruststellend. “Het is eerder een kwaal dan een zegen als mensen al vertrouwd zijn met theatertechnieken, omdat de therapie dan minder goed zal aanslaan. Ervaren toneelspelers moeten eerst loskomen van hun spelvaardigheden als acteur, zodat de focus komt te liggen op hen als persoon.”

Maar ongeacht de theaterachtergrond of problematiek van de patiënt kan dramatherapie volgens Debeuf voor iedereen werken. Toch zijn er een aantal situaties waarbij deze therapievorm nog meer het verschil kan maken. “Een laag zelfbeeld, angst- en stemmingsstoornissen, assertiviteitsproblemen en communicatieproblemen, zijn een aantal specifieke problematieken waar dramatherapie zeer geschikt voor is.”

MINDER KLINISCH

Hoewel dramatherapie dus zeer effectief is, is ze minder bekend bij het brede publiek. Debeuf stelt een zekere terughoudendheid vast. “Bij muziektherapie en beeldende therapie kunnen mensen zich meteen iets concreet voorstellen. Voor dramatherapie ligt dat anders.”

Lisa kan zich inbeelden dat een eerste sessie bij de dramatherapeut een drempel owerpt. “Maar eens je daarover bent, voelt het zoveel veiliger aan.” In vergelijking met de gesprekken die ze bij de psychiater voerde, ervoer ze bij de dramatherapeut zelfs een extra grote vrijheid. “Doordat de sessies minder klinisch aanvoelden, kon ik mij gemakkelijker openstellen.”

Creatieve therapie zit in de lift. “Zeker in Amerika, Spanje en Nederland is deze therapievorm zeer bekend”, weet Debeuf. “In België daarentegen kennen huisartsen de term dramatherapie zelfs niet.” Toch biedt ons land volgens haar een goede basis om een groei in het werkveld te verzekeren. “Het is erg positief dat de opleiding aan de Arteveldehogeschool vandaag sterk geëvolueerd is.”

Als docent bevestigt Abe Geldhof dat de kwaliteit van de opleiding een gunstige toekomst biedt. “Steeds meer mensen volgen de opleiding, waardoor de vraag groter zal worden. Daarom heb ik een sterk vermoeden dat het in het werkveld steeds meer zal worden gebruikt.”

Geldhof constateert ook dat de creatief therapeuten die afstuderen inventief omgaan met de zoektocht naar hun plek in het werkveld. “Er zijn zelfs al alumni die een organisatie hebben opgericht waar ze creatieve therapie aan vluchtelingen aanbieden.”

*Lisa is een pseudoniem

'Zolderlingen' - eindewerk regie Joke Willems © Jerroen Willems

KWANTITEITSTHEATER

WAT ZIJN DE TOPPERS UIT DE THEATERBIB?

Deze rubriek geeft je de markantste cijfers over het amateurtheater. Voor deze editie gingen we snuffelen in de Theaterbib. Welke teksten en auteurs zijn het populairst?

VANESSA VAN GOETHEM

Bijna iedereen kent de Theaterbib. Een warme plek, zowel fysiek als aan de telefoon, waar de medewerkers je vriendelijk helpen in je zoektocht naar de juiste tekst of je moeiteloos door het kluwen van de auteursrechten loodsen. Maar laat ons even stilstaan bij de cijfers achter alle woorden.

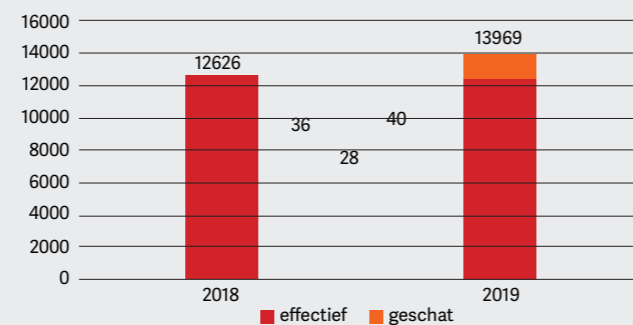
In 2018 werden er 12.626 teksten ontleend door 2.743 gebruikers. Dat betekent dat er per werkdag gemiddeld 50 teksten de deur uitgingen naar elf leden. In 2019 zitten we nu al aan 12.438 ontleende teksten. Als die trend zich voortzet, zitten we tegen het einde van het jaar aan 13.969 uitgestuurde brochures. Het is dus van het grootste belang om onze postbode te vriend te houden.

En wat lezen we dan? Komedies blijven het populairste genre om te ontleen, met als grote koploper 'Thee met honing of met citroen', hoewel deze tekst zelfs niet meer gespeeld mag worden. In de volledige top-20 staan slechts twee stukken die geen komedie of klucht zijn. Op plaats zeven staat 'Ginds tussen de netels' en verder in de rij vinden we op plaats zeventien 'Almost, Maine' terug.

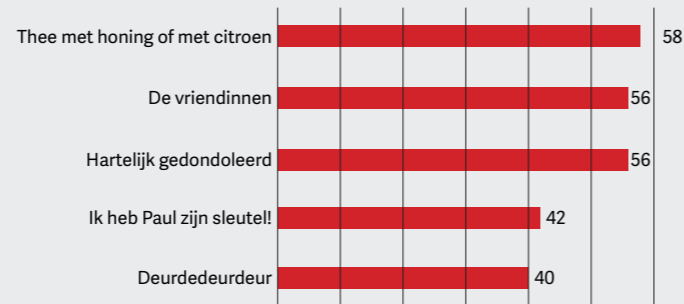
Laten we even ons blik verruimen naar de schrijvers, meer bepaald naar de internationale auteurs. Twee heren steken er met kop en schouders bovenuit en ze kunnen qua stijl niet verder uit elkaar liggen. In de ene hoek hebben we de heer William Shakespeare. Hij wordt uitgedaagd door de komedieschrijver bij uitstek: Alan Ayckbourn. En ze zijn aan elkaar gewaagd!

De volgende cijfers zijn gebaseerd op de aanvragen voor auteursrechten via OPENDOEK. In zijn topjaar 2010 werd Ayckbourn twaalf keer gespeeld, terwijl Shakespeare het met eentje minder moet doen in 2017. Maar is er een kentering aan het komen? Het ziet er naar uit dat William Shakespeare een klassieker blijft. Hij wordt zelfs vaker en vaker gespeeld door de jaren heen. Bij Ayckbourn zien we de tegenovergestelde beweging. Of deze trend zich ook zal voortzetten in de toekomst? Niemand weet het, maar wij houden het voor jou in de gaten!

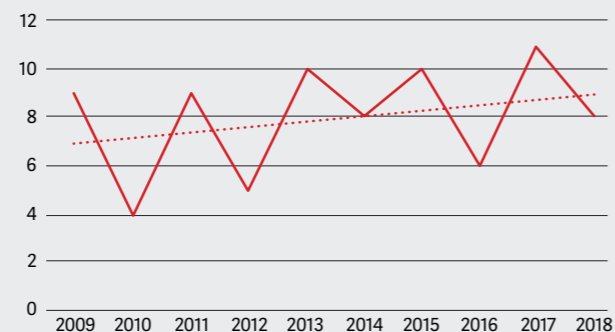
ONTLEENDE BROCHURES

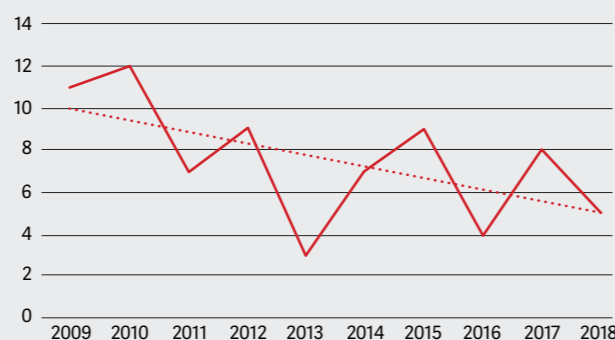
MEEST ONTLEENDE STUKKEN IN 2019

WIJ WILLEN SHAKESPEARE!

DOE ONS MAAR AYCKBOURN

Klucht of komedie: EEN WEG UIT DE SPRAAKVERWARRING?

NIELS NIJS

Is het nu klucht, komedie of blijspel? Zelfs in de rubriek 'Repertoire' van dit magazine gebruiken we de termen door elkaar als we theaterstukken beschrijven. Nochtans blijkt het antwoord verrassend simpel. Laat dit artikel een gids zijn in de doolhof van de lach.

Alle antwoorden staan op Wikipedia, zou je denken. Als we onze favoriete encyclopedie mogen geloven is 'een komedie, ook wel blijspel genoemd, een theaterstuk met het doel om het publiek te amuseren en de kijkers aan het lachen te maken'. Die lachwekkende situaties, vervolgt Wikipedia, bereik je 'door de situaties, de acties, de relaties tussen de personages en de taal te overdrijven'. Een komedie is dus gelijk aan een blijspel, die we dan weer met de klucht associëren. Of niet?

Schuddebuiken

Om wegwijs te raken uit de spraakverwarring doken we in de - in alle bescheidenheid - gespecialiseerde literatuur. In dit magazine schreef Jef Mellemans ooit dat een komedie iets interessants te vertellen heeft: het vertelt een verhaal via de lach. Een blijspel of klucht, stelt hij, zoekt in eerste plaats de lach op. Simpel. Hoewel beide genres dus inspelen op de lach van het publiek, is hun opzet fundamenteel anders. Komedies gebruiken de lach als deklaag voor het verhaal, kluchten als doel op zich.

Heeft een klucht dan geen verhaal? Toch wel, maar het is eenvoudiger. Kluchten willen het publiek doen lachen en daarvoor halen ze, naast een simpel verhaal, alles uit de kast: vermommingen en persoonsverwisselingen, groteske verbale humor en seksuele insinuaties. De personages zijn overdreven en extravagant, zonder aan geloofwaardigheid in te moeten boeten. Het zijn de handelingen die gek zijn en over de schreef gaan en weinig tijd voor reflectie toelaten. De buiken moeten schudden. De acteurs wacht een moeilijke taak: zij moeten elkaar de kans geven om te scoren, zonder de grappen te lanceren als grappen. Anders is het louter stand-up comedy en zakt de voorstelling in elkaar (ook grappig natuurlijk).

Beide genres reiken met een ander opzet naar de lach van het publiek: komedies zien ze als deklaag voor hun verhaal, kluchten als doel op zich

Verhaal op de voorgrond

De komedie daarentegen duwt niet enkel lachsalvo's de zaal in, maar bouwt rustpauzes in die het publiek de tijd geven om te reflecteren op de situatie en de personages. De teksten zijn gelaagder en de verhaallijnen complexer. De acteurs moeten het verhaal op de voorgrond brengen, zonder aan komische timing in te moeten boeten en het publiek te doen lachen. De buiken moeten schudden, maar zo dat de lach het verhaal ondersteunt, niet domineert.

Wil je je komedie de volgende keer als 'de betere klucht' aankondigen? Bedenk dan dat je in elk genre goede en minder goede voorstellingen kunt maken en dat een klucht niet per definitie minder is dan een komedie (of andersom). Beide genres vereisen heel wat denkwerk en verdienen op hun manier waardering. Noemt één van de toeschouwers jouw opvoering van 'Romeo en Julia' "een echte klucht"? Dat kun je wel degelijk als een compliment beschouwen, als dat ook daadwerkelijk de bedoeling was.

'Fawlty Towers' - Toneelgroep TROS © Hoeilander.be

WIST JE DAT?

OVER WANNEER PIEMELS OP DE SCÈNE HOGE TOPPEN SCHEREN

'Fleisch ist mein Gemüse'

Mannelijk naakt op de scène: een aanfluiting? De voorbije weken is er heel wat gezegd over wat in de kunst wel of niet zou mogen. Een voorstelling van Jan Fabre werd het mikpunt van gratis spot, omdat de spelers er een sirtaki dansen in hun blote piemel. Maar wie in de theatergeschiedenis duikt, kan er niet omheen dat zowel het mannelijk als het vrouwelijk geslachtsorgaan altijd wel een rol hebben gespeeld. Vanwege de actualiteitswaarde focussen we in deze editie op het mannelijke deel.

DOMINIC DEPREEUW

2. GENITALE ORIGAMI

Het mag ook gewoon lollig zijn, zelfs al wordt het lullig. Dat moet de Australiër Simon Morley hebben gedacht. Hij maakte succesvol carrière door letterlijk voor een publiek met zichzelf te spelen. Simon Morley is een van de oprichters van 'Puppetry of the penis'.

Oorspronkelijk was dat de titel van een kunstkalender, waarop Morley twaalf van zijn favoriete penisinstallaties had verzameld. Hij kreeg daarop aanvragen voor live-demonstraties en dat leek hem een goede manier om zijn kalender aan de man te brengen. Dus maakte hij een act, samen met David 'Friendly' Friend. Die act werd een enorm populaire theatershow waarin twee mannen allerlei stunts en trucjes uithalen met hun sergeant-majoor. Terwijl de spelers hun piemel en scrotum buigen, draaien, vouwen en zo meer, vertellen ze geestige verhalen. Of hoe een slappe act toch goede stand-up kan zijn. Zelf omschrijven ze hun optreden als genitale origami, of in het Engels ook nog: *dick tricks*.

Nu, meer dan 20 jaar later heeft 'Puppetry of the penis' gespeeld in theaters in alle grote steden van de wereld. Ondertussen brengen ook andere performers de show. Eén belangrijke voorwaarde: het moeten wel mannen zijn. Uiteraard zijn in de loop der jaren almaar meer staaltjes van penisgymnastiek voor deze show bedacht. Een greep uit het aanbod: de nucleaire paddenstoel, de Eiffeltoren, hamburger, hotdog, het monster van Loch Ness en de vliegende eekhoorn. Daarmee kan je de sfeer in de zaal vast wel aanzwengelen.

1. HOE HET GROEIDE?

Naakt in de kunst is er altijd geweest, zeker in de beeldende kunst. Over de intrede van de fallus in het theater mogen we gerust wat lacherig doen. Aristoteles legt de oorsprong van de komedie in de penisprocessies (*phallika*) van de Grieken. Die optochten, waarin mannen penispalen droegen en bereden terwijl ze schunnigheden riepen, maakten deel uit van de dionysische vieringen. Het was het begin van een lange parade aan penissen op het westerse podium. Personages in blijspelen van onder andere Aristophanes hadden een enorme penis hangen onder hun tuniek. De lange lederen leuter kletste tegen de knieën van de acteurs en kon met een touwtje omhoog getrokken worden. Die groteske penissen in het toneel stonden voor ongepaste vulgariteit, overheersing van driften en primitieve, barbaarse dierlijkheid.

Later kreeg de tampeloeres op de scène een andere lading. In de evolutie van de Europese cultuur stond de fallus voor mannelijke macht: creatie, productie, onnipotentie, viriliteit en zelfs goddelijkheid. Hij werd in de psychoanalyse, onder peetvaders Sigmund Freud en Jacques Lacan, de maatstaf (het woord zegt het al) voor orde, autoriteit en wet.

3. DE PENISDIALOOG

In Canada is vorig jaar dan weer beroering ontstaan rond de voorstelling 'Conversations avec mon pénis' die werd gespeeld in het Premier Acte Theatre in Quebec. De voorstelling kijkt naar het verschil tussen drift en wat er in je hoofd omgaat en het verschil tussen hoe je met seks omgaat als tiener of als zestiger. In het stuk is een echt gesprek te zien tussen het hoofdpersonage en een penis, eigenlijk een actrice in een groot piemelkostuum. Het stuk gaf aanleiding tot een rechtszaak omdat er in de voorstelling werd gerookt!

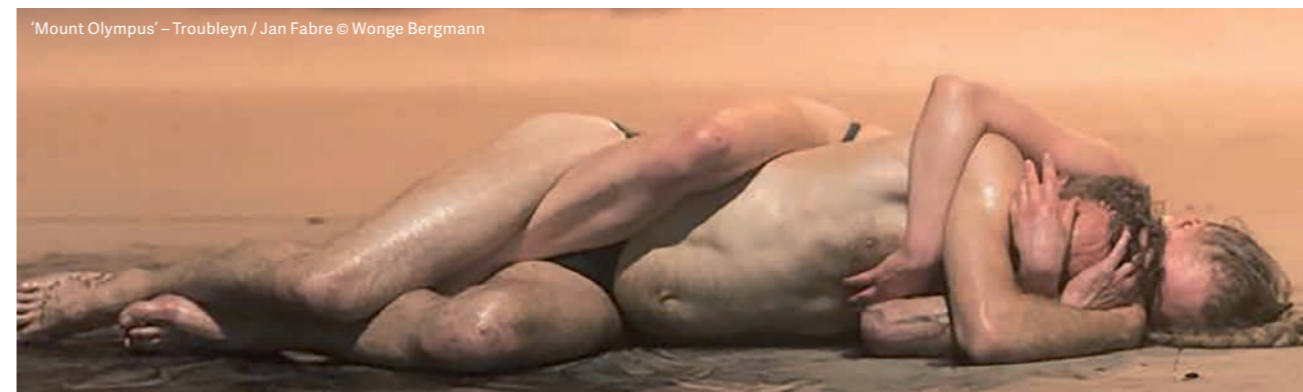
De artistiek directeur heeft de boete aangevochten en ook opgemerkt dat eerdere producties waarin suggesties zitten naar geweld, harddrugs en moord nooit voor problemen met de wet hebben gezorgd. Zelfs de bolle, geaderde fallus in 'Conversations avec mon pénis' stelde blijkbaar geen probleem. Al met al staat de artistieke vrijheid dus nog stevig overeind.

4. EEN VOORSTELLING VAN FORMAAT

En dan is er het veelbesproken 'Mount Olympus' van Troubleyn/Jan Fabre uit 2015. Het stuk opent met een performer die een erectie krijgt op het podium en wordt later gevolgd door een penisballet in de vorm van een sirtakidans. "Alles aan Mount Olympus is groot, lang en veel", schreef BRUZZ over de voorstelling. Je weet dus wel dat je waar krijgt voor je geld. Veel waar zelfs, want Mount Olympus is een 24 uur durende voorstelling, gebaseerd op de Griekse tragedies. 28 performers gaan daar telkens een etmaal mee aan de slag en dat is, om bij de Grieken te blijven, een echt titanenwerk. Het publiek mag vrij in en uit lopen. Voor de spelers zijn er powernaps voorzien.

Maar moet dat nu allemaal wel? De voorstelling had en heeft felle voor- en tegenstanders. Ze leverde staande ovaties op in onder meer Rome en Berlijn. Anderen vonden het etaleren van al dat naakt een karikatuur. Jan Fabre reageerde zo: "Het is raar om zoiets te horen uit de mond van jonge mensen. En bovendien het verwijt te krijgen dat je geen geëngageerd theater zou maken, terwijl je een voorstelling maakt waarin het lichaam op alle mogelijke manieren ontleed wordt, waarin zowel het vrouwelijke als het mannelijke lichaamsdeel gecelebreerd wordt, en waarin de cultus van seksualiteit en erotiek gevierd wordt. Dat is vandaag de dag juist een uiterst politieke aangelegenheid. We leven namelijk in een maatschappij die op deze niveaus compleet in regressie gaat!" Het is dus altijd goed om je eerst eens af te vragen waarom een kunstenaar iets gemaakt heeft, beter dan meteen over blote piemels te gaan leuteren.

'Mount Olympus' – Troubleyn / Jan Fabre © Wonge Bergmann

Penis Theater

5. SCHWANZ

Naar Duitsland dan, waar de mannelijke opperwachtmeester ook een graag geziene gast is in de podiumkunsten. Bijvoorbeeld in 'Fleisch ist mein Gemüse' (vlees is mijn groente), naar de populaire roman van Heinz Strunk. Daar is in 2008 een film van gemaakt en in 2010 een toneelstuk. Het min of meer autobiografisch verhaal vertelt over Strunks jeugd met acné, chronische drang tot masturberen en optredens als muzikant in een danceband. Ook in deze voorstelling loopt een acteur rond in een dermate groot penispak dat hij altijd een kruiwagen moet meenemen om de roede in te leggen.

En de Duitsers hebben ook iets bedacht voor wie zelf eens met zijn snikkel een optreden wil geven. Voor hen is er het boek 'Penis-Theater: die große Show für den kleinen Freund'. Het boek is een verzameling tekeningen die uit een kinderboek lijken te komen, maar dankzij een gat in elke pagina, kan je je geslachtsorgaan een hele reeks verschillende rollen laten spelen: als neus van een kameel, loop van een geweer en ga zo maar door. Jouw jongheer maakt telkens het plaatje compleet. "Voor wie graag toont wat hij heeft", zegt de reclame voor het boek. Ons oordeel: the worst is yet to come.

Tot slot: kunnen we ooit echt vastleggen wanneer het tonen van een geslachtsorgaan geschikt is en wanneer je eigenlijk voor paal staat? Het blijft een kwestie van aanvoelen. Het blijft een mening. En zoals Freek de Jonge al zei: "Een mening is als een erectie. Je hebt er zo een, maar dan moet je hem nog staande zien te houden. Anders wordt het zo snel slap gelul."

Column

PIPPI PIRAAT

ANKE VERSCHUEREN

Over de armléuning van de oranje stoffen stoelen van de Koningin Elisabethzaal kruip ik op mijn mama's schoot. Ik hou mijn handjes angstvallig voor mijn ogen. Ik ben vier jaar en op het podium zit Pippi Langkous in een gigantische kookpot. Een bende kannibalen van het eiland waarop ze is terecht gekomen, staat op het punt haar met gespikkelde huid en gevlochten haren te verorberen. Gelukkig strooit haar vader, de koning van het eiland, net op tijd roet in het eten. Eind goed, al goed: mejuffer Langkous marcheert als een echte Pippi Piraat het podium af.

Tijdens het groeten zit ik te huilen. Ik wil zo graag de scène opstormen om Pippi een dikke knuffel te geven, maar ik mag niet van mama. "Straks", zegt ze. "Als we beneden nog iets gaan drinken, zal ze wel eventjes langskomen."

In de foyer huil ik zo mogelijk nog harder. Wanneer er een meisje met zwarte haren, een grijze joggingbroek en een nonchalante capuchontrui verschijnt, kijkt iedereen haar richting uit. "Daar is ze!", zegt mama. In niets lijkt ze op de stoere roodharige Pippi die ik zo graag wil knuffelen. Mijn mama legt me uit dat Pippi alleen op het podium bestaat. En in films en in boekjes. Wanneer ik even later leer lezen, ben ik onwaarschijnlijk blij dat ik eindelijk weer in Pippi's wereld mag duiken.

Twaalf jaar later. Ik ben zestien en sta met een bloemetjesjurk, zwart turnslotjes, een hipsterbril en een knotje met twee dikke breinaalden in, op het podium van de Tinnenpot. Het is het Landjuweelfestival 2010 en mijn hele familie is afgezakt naar Gent om te komen kijken naar MOS van Tejaterbende Oeps!, waarin ik de hoofdrol mag spelen.

Achteraf in de foyer geeft mijn tante me het mooiste compliment. Ze zegt dat ze 'mij' zag staan op het podium, maar dat ik het tegelijkertijd ook helemaal niet was

Achteraf in de foyer geeft mijn tante me het mooiste compliment. Ze zegt dat ze 'mij' zag staan op het podium, maar dat ik het tegelijkertijd ook helemaal niet was. "Een soort Anke in een andere wereld", zei ze.

Dat is wat mij betreft het allermooiste aan theater. Zowel spelers als publiek krijgen de kans om zich heel eventjes naar ontelbare andere werelden te verplaatsen

om daar geïnspireerd, overdonderd en geëmotioneerd te raken, of in lachen uit te barsten. Wie weet komen ze er zelfs een andere versie van zichzelf tegen, waarmee ze dan zonder grenzen kunnen kennis maken.

Ondertussen ben ik vijftientig en hoop ik op een dag te kunnen leven van het bedenken, bouwen en tot leven brengen van die werelden. Maar het meest van al hoop ik dat die werelden, alle regeerakkoorden in acht genomen, de kans krijgen om nog millennia lang op het podium, op schermen en in boeken te kunnen blijven bestaan. Want hoe verschrikkelijk verdrietig zou het zijn om tot één wereld veroordeeld te worden. De veilige, maar spannende haven van de verbeelding hebben we nodig. Om een uitweg te bieden. Verlichting, in alle betekenissen van het woord. Voor wanneer die ene wereld hier te zwaar weegt.

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEK op zoek naar interessante teksten. Toch je gading niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus. Alle besproken teksten kan je lenen via <https://bib.opendoek.be>

BASTIAAN MALCORPS

Freek Mariën

VERGIET

Ik steek mijn hoofd in de diepvries. Dan blijft het langer goed.

JEUGDTHEATER
1D / 2H

Een oude man die steeds meer moeilijkheden begint te krijgen met zijn geheugen, weigert zijn schoenenwinkel te verlaten. Hij is namelijk bezig zijn gedachten te sorteren, zijn herinneringen op een rij te krijgen, en kan daar niet zomaar mee ophouden. Zijn vrouw kan ook elk moment thuiskomen. Zijn kleindochter probeert hem langzaam maar zeker van zijn winkel los te weken en hem ervan te overtuigen dat hij hulp nodig heeft.

Een bloedmooie tekst, met veel liefde en veel humor, waar niet alleen een jong publiek stil van zal worden.

Ronald Schimmelpenninck

DE VROUW VAN VROEGER

Je hebt me beloofd altijd van me te houden. 24 jaar geleden. Nu ben ik terug.

DRAMA
3D / 2H

Frank, Claudia en hun zoon Andi staan op het punt te verhuizen wanneer plots Romy verschijnt. Romy had meer dan twintig jaar geleden een korte relatie met Frank en zij beweert dat Frank haar eeuwige trouw beloofde. Nu komt ze hem aan die belofte herinneren.

Schimmelpenninck laat de tijd in deze tekst steeds met een aantal minuten vooruit en achteruit springen, waardoor je verscheidene scènes een paar keer te zien krijgt. De betekenis van een schijnbaar banale ruzie wordt plots helemaal anders, wanneer je weet wat er vlak voor de ruzie werd gezegd of gedaan. Wanneer het publiek die ruzie een tweede keer ziet, blijkt ze allesbehalve banaal en ligt je sympathie plots bij een ander personage.

Een grillige, onvoorspelbare tekst met een verrassend gewelddadige climax. Voor durvers.

Peter Handke

HET UUR WAAROP WIJ NIETS VAN ELKAAR WISTEN

Een ode aan de toevallige passant

TONEELSTUK ZONDER WOORDEN
BEZETTING: ONBEPERKT

Kersvers en omstreden Nobelprijswinnaar Peter Handke schreef met 'Het uur waarop we niets van elkaar wisten' een theatertekst zonder uit te spreken woorden. In de tekstbrochure vind je alleen maar regieaanwijzingen, beschrijvingen van een plein, de figuren op dat plein en de manier waarop zij bewegen. De tekst vertelt het verhaal van een willekeurige dag op een willekeurig plein, en observeert de voorbijgangers, de wandelaars, de groepen en de eenzaam dolenden. We zien een gemeenschap, we zien figuren die buiten die gemeenschap vallen en we lezen per definitie bijna uitsluitend tussen de regels door.

Het resultaat is een tekst die met veel humor en empathie haar personages neerzet en doet verdwijnen. Op het einde van de dag loopt het plein weer leeg en is het maar de vraag of er iets blijvend veranderd is.

Een unieke tekst voor een grote groep spelers met veel verbeelding.

Carl Zuckmayer

CIRCUS KNIE

Opruimen – inspannen – wegwezen! Het circus gaat altijd door.

TRAGIKOMEDIE
9D / 4H

Circus Knie is een circus van de oude stempel. Het heeft zelfs geen tent. Jaar na jaar, generatie na generatie trekt de familie rond, van de roemruchte Otto Knie tot aan de huidige vader en dochter Knie toe. Ze hebben een trouwe ploeg artiesten met eigenheden en gebreken om zich heen verzameld en ze bieden een degelijke show. Het leven is niet simpel, de belangstelling zwakt af, de financiële schulden worden steeds hoger en een nieuwe vermakelijkheidstaks belooft veel last op te leveren. Maar Circus Knie biedt alle tegenslagen het hoofd.

Dan besluit dochter Katharina Knie de karavaan te verlaten voor een huwelijk met een rijke boer. Een jaar later staat het circus op instorten. Vader Knie heeft alle moed verloren en de hele act zakt in elkaar. Wanneer Katharina nog eenmaal terugkomt om aan te kondigen dat ze gaat trouwen, sterft hij in zijn slaap. Katharina besluit dan toch bij het circus te blijven en redt het meteen van de inbeslagname. Het circus gaat altijd door.

Een onterecht vergeten klassieker en een oerdegelijke tekst, voor groepen die niet bang zijn van zang, dans en lichte acrobatie.

Herman Boets

HOF VAN HEDEN

De drie laatst overgebleven mannen van de familie verbouwen elk een deel van de tuin.

TRAGIKOMISCHE EENAKTER
1D / 3H

Bartel, Willem en Nonkel Manus hebben niet veel met elkaar gemeen. De één vindt zichzelf een harde werker en de anderen profiteurs, de ander vindt dan weer dat er minder gezaagd moet worden. De één komt op voor de partij van de arbeid, de ander voor een partij die helemaal niks van al dat vooruitstrevende gedoe wil weten. Wat ze wel delen is de achtertuin van Nonkel Manus, die ze samen verbouwen – of toch elk het eigen deel. De tuin is een vrijhaven, een klein paradijs, waarin de drie even zichzelf kunnen zijn. Ze zijn de laatste drie overgebleven mannen van de familie. Ze vinden zichzelf eerlijk. Maar ze dragen alle drie grote geheimen met zich mee.

Een eenakter voor drie acteurs en een accordeoniste, waarbij veel (zo niet alles) afhangt van de chemie tussen de spelers.

Kris Van Steenberghe

WOESTEN

Een mens haakt zich vast aan zijn verlangens.

HISTORISCH DRAMA
1D / 4H

In Woesten, een dorp in de Westhoek, bevalt Elisabeth van een tweeling. Valentijn is een prachtige baby van bij de geboorte. Zijn broer is zo mismaakt dat hij waarschijnlijk snel zal overlijden. Guillaume, de vader, vindt 'het gedrocht' niet eens een naam waard. Tegen alle verwachtingen in blijft Nameloos leven. Een mens haakt zich vast aan zijn verlangens. Tot de oorlog in de verte rommelt.

Een historisch drama, gebaseerd op de gelijknamige roman, voor liefhebbers van het betere lokale historische drama.

Luc van Balberghe

DE VERKEERDE WEERLT

In lieflijke boerentaferelen verschuilt de schilder zijn aanklacht.

HISTORISCH DRAMA
6D / 11H

16de eeuw, het hertogdom Brabant. De Brabantse bevolking heeft onder Spaans bewind verrassend weinig te klagen. Het leven is veilig, er is geld en voedsel genoeg en de boeren durven al eens een feestje bouwen. De rooms-katholieke kerk deelt de lakens uit en is niet gesteld op hervormers zoals Luther of Calvijn. De hulp van de Spaanse overheerser wordt ingeroepen en komt er in de vorm van de Inquisitie.

Iedereen met een eigen mening wordt de mond gesnoerd en kunstenaars wiens werk niet in het grote plaatje past, moeten al helemaal op hun passen tellen. Eén van de kunstenaars die toch zijn mening laat horen is Pieter Bruegel (de Oude). In zijn boerentaferelen verbergt hij subtiele aanklachten tegen de gruwelen van de Inquisitie en steekt hij ook genadeloos de draak met zijn onderdrukkers.

Een spectaculair stuk vol knipogen naar vandaag, voor grote groepen met grote ambities.

Thea Dorn

MARLENI

Wij zullen een kunstwerk scheppen. Zoals alleen wij twee dat kunnen scheppen.

KOMEDIE
2D

5 mei 1992. Marlene Dietrich ligt op haar sterfbed in Parijs. In het holst van de nacht komt Leni Riefenstahl haar kamer binnen geklommen door het raam, met een voorstel. Dietrich en Riefenstahl zullen nog een laatste film draaien, waarmee Riefenstahl in één klap haar beschadigde reputatie zal herstellen. Dietrich zou haar laatste comeback kunnen maken, maar heeft daar geen zin in en geen fut voor.

De twee *grandes dames* van de Europese cinema wisselen ervaringen, herinneringen en beschuldigingen uit. Hun ervaringen als vrouwen in de mannenwereld van de filmindustrie verbinden hen, hun keuzes tijdens de Tweede Wereldoorlog verdelen hen. Net wanneer ze tot een vergelijk lijken te komen, overlijdt Marlene Dietrich.

Een wild door emotionele hoogtes en laagtes roetsjende dialoog, voor twee actrices met een groot bereik.

OPEN DOEK CAST & CREW

LEUKE LOCATIES ZOEKEN LEUKE VOORSTELLINGEN: SPOTS OP WEST

Het locatietheaterfestival Spots op West (van 8 tot 12 juli 2020 in Westouter) staat open voor alle gezelschappen uit heel Vlaanderen en daarbuiten. We spelen op ongewone locaties (een schuur, stal, crypte, café...) en dit allemaal in een charmant dorpje in de Westhoek. Alle stijlen, alle genres zijn welkom. Zolang de voorstelling maar op locatie kan spelen en niet langer duurt dan 45 minuten.

Heb jij een uniek project dat zou passen in dit zomerfestival? Ben je op zoek naar meer speelkansen? Stuur je project in tegen ten laatste 14 februari 2020 via www.opendoek.be/spotsopwest/2020

GEZINSVRIENDELIJKE ACTS GEZOCHT VOOR TOEKOER FESTIVAL

Het gezinsvriendelijke Toekoer Festival (28 augustus 2020 in Hasselt) programmeert voorstellingen en acts die interessant zijn voor kinderen tot 12 jaar. We zoeken korte, leuke performances (maximaal 45 minuten) in verschillende theaterdisciplines. Daarnaast speuren we naar vernieuwende en prikkelende randanimatie en actieve workshops.

Popel je om aan gezinnen, grootouders en kleinkinderen en jeugdbewegingen te tonen wat jij hebt gemaakt? Wil jij samen met ons van Toekoer Festival een onvergetelijke dag maken? Stel je kandidaat tegen ten laatste 1 april 2020 via www.opendoek.be/toekoer/2020

GRATIS THEATERADVIES MET SPEELHETSLIM

Vanaf januari 2020 kunnen OPENDOEK-leden gratis theateradvies krijgen tijdens een repetitie of een voorstelling. Vraag minimum één maand op voorhand een theateradviseur aan. Wij zoeken de beste match. Nadien vragen we jou een verslag te maken van de feedback. Zo ontdekken we wat de groep ervan heeft opgestoken én stuurt de theateradviseur bij waar nodig.

Reserveer nu al je theateradviseur. Je kan slechts éénmaal per seizoen een theateradviseur aanvragen. Vraag je theateradviseur aan via www.opendoek.be/aanvraagformulier-gratis-theateradvies

THEATERCURSUSSEN VOORJAAR 2020

Theater is nooit helemaal af. We kunnen allemaal bijleren en evolueren. Dit najaar gaan er weer heel wat OPENDOEK-theatercursussen van start. Wacht niet te lang om je in te schrijven! Een overzicht van de cursussen die tijdens het voorjaar van 2020 op stapel staan vind je op www.opendoek.be/vorming

Geregeld in je mailbox: een overzicht van recent toegevoegde theaterteksten, leestips en ander nieuws uit de Theaterbib van OPENDOEK.

Ook jij kan je abonneren via <https://bib.opendoek.be>

VOORUITBLIK 2020

25 JANUARI

Nieuwjaarsreceptie

9 - 12 JULI

Spots op West (Westouter)

30 AUGUSTUS

Toekoer Festival (Hasselt)

11 - 13 SEPTEMBER

Jongerenfestival Merde! (Aarschot)

4 - 8 NOVEMBER

Landjuweelfestival (Sint-Niklaas)

24 - 31 DECEMBER

Wintersluiting OPENDOEK

© Johan Wynants

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER